

36600 XII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2025

Nr. 83 **VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT**
Vastgesteld 14 januari 2025

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat heeft op 4 december 2024 overleg gevoerd met de heer Jansen, staatssecretaris Openbaar Vervoer en Milieu, over:

- de brief van de staatssecretaris Openbaar Vervoer en Milieu d.d. 22 november 2024 inzake uitvoering van de motie van het lid Veltman over een plan om te komen tot een landelijk gestandaardiseerde uitzondering van zero-emissiezones voor ondernemers tot 2029 (Kamerstuk 36600-XII, nr. 37) (Kamerstuk 36600-XII, nr. 66).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Peter de Groot

De griffier van de commissie,
Schukkink

Voorzitter: Meulenkamp

Griffier: Koerselman

Aanwezig zijn negen leden der Kamer, te weten: El Abassi, Bamenga, Dekker, Olger van Dijk, Heutink, De Hoop, Meulenkamp, Veltman en Vermeer,

en de heer Jansen, staatssecretaris Openbaar Vervoer en Milieu.

Aanvang 15.30 uur.

De **voorzitter**:

Ik open het commissiedebat Zero-emissiezones van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat. Ik heet de staatssecretaris en zijn ondersteuning, evenals de leden en de mensen op de publieke tribune, van harte welkom. Ik zal de leden aan u voorstellen. Aan mijn linkerhand: de heer Bamenga van D66, mevrouw Veltman van de VVD, de heer Heutink van de PVV, de heer Vermeer van de BBB, de heer De Hoop van GroenLinks-PvdA, de heer Dekker van Forum voor Democratie en de heer Van Dijk van NSC. Ik maak de leden er graag op attent dat de spreektijd vandaag vier minuten per fractie is. Ik stel voor dat de Kamer in de eerste termijn vier interrupties per fractie krijgt. Ik geef graag het woord aan de heer Bamenga van de fractie van D66.

De heer **Bamenga** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Zero-emissiezones zijn er niet om ondernemers te pesten. Ze dragen bij aan een schonere stad, aan de gezondheid van haar burgers en aan een duurzame toekomst. Na jarenlang discussie waren er duidelijke afspraken over deze zones gemaakt, waar ondernemers en gemeenten op konden vertrouwen en bouwen. Nu blijkt dat de staatssecretaris deze eerdere afspraken toch wil aanpassen. De goede ondernemers in Nederland worden hierdoor hard geraakt. Een deel van de ondernemers heeft namelijk al gehandeld op basis van de eerdere afspraken. Ze hebben al geïnvesteerd, bijvoorbeeld in elektrische bestelwagens. Uitstel van de zones of uitstel van handhaving hierop benadeelt dus deze voorlopers en bevoordeelt juist de laatkomers. Mijn verwachting is zelfs dat uitstel, afstel of langere boetevrije periodes tot rechtszaken van ondernemers gaan leiden vanwege oneerlijke concurrentie. Heeft de staatssecretaris rekening gehouden met mogelijke rechtszaken door uitstel, afstel of langere boetevrije periodes?

De heer **Heutink** (PVV):

Dit valt me eigenlijk een beetje tegen van de fractie van D66. Waarom heeft meneer Bamenga het niet over de ruim 166.000 bedrijven die in de problemen komen? Waarom heeft D66 het niet over het feit dat 228.000 bestelauto's en vrachtauto's zo meteen uit binnensteden worden geweerd en de ongelofelijk grote consequenties daarvan voor al die hardwerkende ondernemers in ons land?

De heer **Bamenga** (D66):

Ik heb alle vertrouwen dat er bij de gemeentes heel goed gekeken wordt naar allerlei partijen waarvoor het niet haalbaar zou zijn. Dat vertrouwen heb ik aan de hand van alle afspraken die in het verleden zijn gemaakt. Ik voel juist aan dat hier geen vertrouwen is, ook niet vanuit de staatssecretaris. Daardoor willen wij het vanaf hier anders gaan regelen, terwijl deze ondernemers het op lokaal niveau gewoon al geregeld hadden. Ik kijk hier dus echt anders tegen aan. Daarnaast wil ik aan de PVV duidelijk maken dat we klimaatdoelen hebben. Daarvan hebben we met z'n allen gezegd dat we ze willen bereiken. Deze acties van de staatssecretaris dragen daar niet aan bij.

De **voorzitter**:

Ik zie nog een interruptie van de heer Heutink.

De heer **Heutink** (PVV):

Het blijkt maar weer dat D66 oog heeft voor alles en iedereen behalve voor hardwerkende ondernemers. We hebben hier namelijk een artikel van EenVandaag van 12 december 2024 met als titel: "Grote zorgen bij ondernemers over zero-emissiezones: 'Dit is het einde van de markt'". 80% zou gaan stoppen. Wat zegt meneer Bamenga tegen al die ondernemers die dit niet kunnen meemaken?

De heer **Bamenga** (D66):

Wat hier gaande is, is volgens mij oneerlijke concurrentie voor ondernemers. Er zijn ontzettend veel ondernemers die hebben gezegd: wij willen ons steentje bijdragen aan de klimaatdoelen en aan een schonere en gezondere leefomgeving. Zij hebben hier keihard aan gewerkt. Als wij last minute andere regels gaan instellen, als die worden ingevoerd, is dat dus oneerlijk

voor al die andere ondernemers die gewoon hun werk hebben gedaan en meegewerkt hebben aan een omgeving die wij met z'n allen willen.

De heer **Vermeer** (BBB):

De heer Bamenga gebruikte de kwalificatie "goede ondernemers", waarmee hij impliceert dat er ook slechte ondernemers zijn. Dat is dan iedereen die nog niet heeft kunnen investeren. Mijn vraag aan de heer Bamenga is als volgt. Ik weet niet wat zijn ervaring met ondernemen is, maar is hij ervan op de hoogte dat sommige ondernemers heel weinig kilometers per jaar maken, een lange afschrijfperiode hanteren voor hun vervoermiddel en hun dieselveervoermiddel dus hebben aangeschaft lang voordat bekend was dat er een zero-emissiezone zou komen? Dat heeft dus niets met slecht ondernemerschap te maken. Misschien is het zelfs heel goed: je doet lang met je spullen, onderhoudt ze goed en zorgt dat je er nog heel lang mee kan rijden.

De heer **Bamenga** (D66):

Ik denk dat de heer Vermeer mijn opmerking niet goed interpreteert. Ik ga er niet over of ondernemers nou goed of slecht zijn. Wat ik hier bedoel te zeggen, is dat er ondernemers zijn die hebben gezegd: wij willen ons steentje bijdragen; wij willen meedoen aan het creëren van een schonere leefomgeving. Zij hebben daar investeringen in gedaan aan de hand van allerlei spelregels die ze hebben afgesproken met gemeenten. Op het moment dat je het last minute gaat terugdraaien, creëer je daarmee een oneerlijk speelveld. Dat wilde ik daarmee zeggen. Ik zeg ook helemaal niet dat je die ondernemers daar moet laten. Ik vind dat je als overheid ook wat moet met de ondernemers die het moeilijk hebben. Maar dat is vanuit mij gesproken.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ik heb toch nog een vraag. Het antwoord dat de heer Bamenga nu geeft, suggereert dat elektrisch lijden ... Dat was bijna een freudiaanse verspreking! Hij suggereert dat elektrisch rijden lijden is, omdat het geld kost en helemaal niks oplevert. Hij suggereert dat deze bedrijven al een offer gebracht hebben. Dat terwijl de total cost of ownership, de totale kosten van het bezit van een elektrisch vervoermiddel, volgens de berekeningen van IenW zelf al lager is dan bij een brandstofauto. Daarom vervallen er ook allerlei vrijstellingen voor elektrische auto's.

De heer **Bamenga** (D66):

De heer Vermeer interpreteert mij iedere keer op een hele aparte manier. Dit zijn allemaal dingen die ik niet gezegd heb, maar goed dat hij zijn veronderstellingen bij mij neerlegt om die vraag te stellen! Nee, dat is niet zo. Natuurlijk kun je er keuzes in maken. We hebben hier volgens mij vorige week nog een presentatie gehad over allerlei maatregelen die we als overheid nemen en die kunnen bijdragen aan het halen van de klimaatdoelen. We hebben toen nog aan de deskundigen gevraagd wat daar niet aan bijdraagt. Een van de dingen waar ze het over hadden was de onduidelijkheid over de zero-emissiezones en de oneerlijke situatie die ontstaat. Wat draagt er wel aan bij? Als we met z'n allen overgaan op elektrische auto's.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Ik hoor meneer Bamenga net spreken over bedrijven die de stap hebben kunnen zetten en bedrijven die dat niet doen. Nou is mijn ervaring dat in die laatste groep ook heel veel bedrijven zitten die wél zouden willen. Zij zijn bereidwillig en zouden die stap willen zetten. Meneer Bamenga zegt: we willen hulp aanbieden, zodat ze dat kunnen doen. Is meneer Bamenga het dan met me eens dat de ondersteuning, de hulp, de faciliteiten en eigenlijk alles wat daarachter wegkomt, dan wel goed geregeld moeten zijn en dat, als dat niet zo is, je die ondernemers dan meer ruimte moet kunnen bieden?

De heer **Bamenga** (D66):

Ja, het moet goed geregeld zijn. Ik heb er ook alle vertrouwen in dat de gemeentes dat doen. Ik heb zelf aangegeven dat, als er ondernemers zijn die niet meekunnen, die zeggen dat het niet haalbaar is, je dan als overheid zou moeten kijken hoe je dat wel haalbaar kan maken.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Dat is in ieder geval goed, maar als je kijkt hoe het nu geregeld is, dan zie je dat er nogal wat aan schort. Er is veel onduidelijkheid tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en het loket. We kregen vandaag het bericht dat je, als er een ontheffing is aangevraagd, soms drie maanden moet wachten en dat er nog geen duidelijkheid is. Ik weet niet of meneer Bamenga enig idee heeft van wat er wordt verwacht van een ondernemer die een ontheffing wil aanvragen om zogenaamde bedrijfseconomische redenen. Even voor het beeld: de jaarrekeningen van de afgelopen drie jaar, de btw-aangifte, per voertuig het kenteken, de categorie, de emissieklasse en een indicatie van het aantal dagen in de zero-emissiezone per jaar met de benodigde laadcapaciteit, contracten met opdrachtgevers in de zero-emissiezones -- ik ben bijna klaar, voorzitter -- rittenstaten en/of facturen van

vervoer naar de zero-emissiezones, de omzet per rit, en vergunningen en offertes die zijn aangevraagd voor de zero-emissievoertuigen. Mijn hemel! Dan denk ik: is het wel zo goed geregeld? Mijn antwoord daarop is nee. Geef de mensen dus wat meer ruimte.

De heer **Bamenga** (D66):

Ik ben zelf ook ondernemer geweest. Ik weet dat je daarbij heel veel dingen moet regelen. Dat is natuurlijk afhankelijk van wat voor type onderneming je hebt. Ik ben hier niet om te zeggen dat de problemen die mensen ervaren, wel of niet legitiem zijn. Ik ga er altijd van uit dat die legitiem zijn en dat het gewoon goed is om in gesprek te gaan met de overheidsinstanties, om daar duidelijke afspraken over te maken en om hier en daar maatwerk te leveren bij de ondernemingen. Volgens mij is dat heel erg belangrijk. Ik heb alle vertrouwen dat dat bij de gemeenten gebeurt. Nogmaals, ik ben zeker ook van mening dat de overheid een bijdrage zou kunnen leveren als het voor bepaalde individuen niet haalbaar is om dat te bereiken. Ik heb daar in het verleden ook een voorbeeld van gegeven met mijn motie over de social lease. Die wilde ik indienen, maar daarover heb ik al een toezegging gekregen van de staatssecretaris. Die vroeg toen: hoe kunnen we mensen die dat zelf niet kunnen op een andere manier stimuleren om bijvoorbeeld de stap te maken richting elektrische auto's? Daar werd in ieder geval ook positief op gereageerd. Ik ben ook heel erg benieuwd naar wat er uit die inventarisatie zal komen.

De heer **Dekker** (FVD):

Ik proef in de woorden van de heer Bamenga een beetje dat hij ervan uitgaat dat continuïteit van beleid altijd goed is voor ondernemers, want die kunnen dan anticiperen. Dat begrijp ik ook, maar we hebben hier natuurlijk wel een heel ingrijpende verkiezingsuitslag gehad. Beleid wordt echt fundamenteel bijgesteld. Dat betekent dus ook dat ondernemers die geanticipeerd hebben en die te ver geanticipeerd hebben, risico's lopen. Dat is toch een reëel risico?

De heer **Bamenga** (D66):

Ik lees ook de brieven die geschreven zijn door de gemeenten. Die hebben het bijvoorbeeld ook over onbehoorlijk bestuur. Er is ook eerder gesproken over onduidelijkheid. Ik denk dat de manier waarop dit proces nu loopt, nog meer onduidelijkheid met zich meebrengt. Dat vind ik persoonlijk echt heel erg jammer, zeker als je kijkt naar de doelstelling die we hiermee met z'n allen willen bereiken. Ik denk ook dat de gemeenten wel bereid waren -- zo lees ik die stukken in ieder geval -- een steentje bij te dragen in het kader

van continuïteit van beleid, om te zorgen dat die verschillen niet te groot zijn. Maar ik begrijp dat daar dus niet positief op is gereageerd. Daarom heb ik zelf ook nog gewoon vragen hierover aan de staatssecretaris.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ik heb toch nog een vraagje over die duidelijkheid aan de heer Bamenga. Die duidelijkheid was er namelijk waarschijnlijk wel bij gemeentes en op gemeentelijke afdelingen. Maar ik zou de heer Bamenga echt willen vragen om de website van de gemeente Amsterdam er eens bij te pakken en dan te zoeken naar: ik wil de stad in met mijn vrachtwagen; waar kan ik tegenaan lopen en wat moet ik doen? Nou, ik wens hem veel succes. Ik kan hem wel vertellen dat hij daar volgens mij een paar dagen voor uit moet trekken, want dat valt niet mee. Je moet precies weten waar je naar zoekt. Vervolgens word je doorverwezen naar de RVO, waar vervolgens weer spelregels staan, waaruit al duidelijk is dat een aantal van die ondernemers daar niet aan kan voldoen, omdat hun vrachtwagen bijvoorbeeld ouder is dan 13 jaar. Volgens mij is de beste manier ...

De **voorzitter**:

Heeft u ook een vraag?

De heer **Vermeer** (BBB):

Nee, eigenlijk niet eens.

De **voorzitter**:

Dan doet u dit zo meteen bij uw eigen inbreng. Ik wil de heer El Abassi van DENK van harte welkom heten. De heer Bamenga gaat verder met zijn inbreng.

De heer **Bamenga** (D66):

Ik denk dat wat de heer Vermeer noemt, een veelvoorkomend probleem is. Dat geldt niet alleen voor ondernemers. Op een internetsite op zoek zijn naar informatie maar die moeizaam kunnen krijgen kan ook gelden voor burgers. Als dat het geval is, probeer je dat aan te pakken. Dan ga je niet een beleidsafpraak helemaal veranderen die we met z'n allen gemaakt hebben. Maar goed, dat was toch eventjes een reactie.

Niet alleen ondernemers, maar ook gemeenten zijn ontevreden over deze plotselinge wijziging. Gemeenten waren namelijk al jaren bezig met de voorbereidingen op zero-emissiezones. Het is goed doordacht. Er zijn alternatieven en uitzonderingen voor ondernemers die, om wat voor reden dan ook, niet zelf over kunnen naar zero-emissievoertuigen. De staatssecretaris zadelt hun nu op met grote onduidelijkheid. De staatssecretaris stelt bovendien in zijn brief dat hij zijn voorstel in overeenstemming heeft gedaan met gemeenten. Hoe kan het dan dat er zo'n groot verschil is tussen wat de staatssecretaris schrijft in de brief en hoe de wethouders dat hebben geïnterpreteerd? Gemeenten geven in hun brief aan dat er helemaal geen overeenstemming is bereikt. Wat gaat de staatssecretaris doen om het vertrouwen van gemeenten en ondernemers te herstellen?

Voorzitter. Er is nog een andere belangrijke reden om de zero-emissiezones niet uit te stellen. Die dragen namelijk bij aan een schoner klimaat. Uitstel betekent meer vervuiling en minder schone lucht in Nederlandse steden. Hoe kijkt de staatssecretaris naar de negatieve invloed die dit gaat hebben op de CO₂-reductie in Nederland, ook in het licht van de bevindingen van de KEV? Heeft de staatssecretaris al enig idee welke maatregelen er genomen gaan worden om de negatieve effecten van dit plan te compenseren, zodat we op koers blijven voor onze doelen voor een gezond en schoon Nederland?

Voorzitter, ik rond af. Onze gemeenten en ondernemers verdienen beter. Onze steden en burgers verdienen ook echt een toekomst. Het is daarom cruciaal dat we vasthouden aan eerder gemaakte afspraken en dat we ondernemers en gemeenten en hun inwoners, niet in verwarring brengen. Zo zetten we geen stappen achteruit, maar juist vooruit, richting een gezonde en schone toekomst.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw bijdrage. Dan geef ik het woord aan mevrouw Veltman van de VVD.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Een aantal weken geleden spraken wij in het commissiedebat Duurzaam vervoer uitvoerig over zero-emissiezones. Vanaf 1 januari worden deze zones namelijk in veertien gemeenten ingevoerd. Dit levert bij vele ondernemers hoofdbrekens en slapeloze nachten op. De marktkraamhouder vraagt zich bijvoorbeeld af hoe hij straks met zijn kraam op de markt moet komen en de loodgieter kan niet meer bij zijn klanten in het centrum komen. Dat is de reden waarom de VVD zich genoodzaakt voelde om een motie in te dienen, die de staatssecretaris ertoe opriep te werken aan een landelijk gestandaardiseerde uitzondering voor ondernemers

tot 2029, en hierover voor 1 november te rapporteren aan de Kamer. Die motie is door een meerderheid in de Kamer aangenomen. Daar voeren wij vandaag het debat over met de staatssecretaris.

Voorzitter. Ik zou graag willen beginnen met het uitdelen van een compliment aan de staatssecretaris. Een paar dagen geleden bleek dat enkele steden voornemens zijn ook personenauto's te weren uit hun zero-emissiezones. Dit is voor de VVD onacceptabel. Veel inwoners van zero-emissiezones zijn afhankelijk van hun auto als vervoermiddel om naar hun werk te gaan of om familie verderop in het land te bezoeken. We zijn dan ook blij met de duidelijke reactie van de staatssecretaris: hij werkt hier niet aan mee. Dat is heel goed.

De **voorzitter**:

Ik zie een interruptie van de heer Vermeer. Dat is trouwens uw laatste interruptie.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ja, dat weet ik. Ik houd die altijd bij. Ik heb een vraag aan mevrouw Veltman. Ik ben het helemaal met haar eens over die zero-emissiezones voor personenauto's. Maar eigenlijk zijn er al een soort van zero-emissiezones. Die noemt men nu "milieuzones". Vindt mevrouw Veltman dat we daar ook mee moeten stoppen?

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Nou, daar gaan we het nu niet uitgebreider over hebben. Gelukkig zijn er niet zo veel milieuzones als zero-emissiezones. Maar voor ons is gewoon het allerbelangrijkste dat je van A naar B moet kunnen als je een personenauto hebt, en dat je daarbij niet wordt belet door zones waar borden staan met de tekst: u mag hier niet meer in komen.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik kan zeggen dat we blij zijn met de inzet van de VVD op die zero-emissiezones en dat we ook zij aan zij staan in het uitstellen van die verschrikkelijke milieugevangenissen. We zien dat de VVD zich daar in deze Kamer ontzettend hard voor maakt. Maar tegelijkertijd zit de VVD in zes van de veertien gemeenten in het college van burgemeester en wethouders. Mijn vraag is dus: leveren de lokale VVD'ers, die ook verantwoordelijk zijn voor het invoeren van die zero-emissiezones, dezelfde inspanning als de VVD in de Kamer levert om die zero-emissiezones uit te stellen?

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Wij hebben een prachtige partij, die verdeeld is over de verschillende bestuurslagen in het land. Geloof u mij maar dat we daar zeker contact over hebben, ook in dit geval, ook in dit geval. Alleen, wij hebben hier een landelijke afweging over te maken. Daarover spreken wij hier vandaag.

Dat was het compliment. Dan over naar de zero-emissiezones voor bestelauto's en vrachtauto's. Zoals gezegd, leven er veel zorgen in het land. Aan de ene kant zijn er partijen die de afgelopen jaren hard gewerkt hebben om te kunnen starten met de zero-emissiezones. Gemeenten, fabrikanten en importeurs willen door met de invoering van zero-emissiezones per 1 januari 2025. Aan de andere kant ziet de VVD dat veel vooral kleine ondernemers en zzp'ers de zero-emissiezones straks niet in kunnen, omdat zij net het hoofd boven water kunnen houden en geen geld hebben voor het aanschaffen van een nieuwe bestelauto. Bovendien hebben we de afgelopen week nog kunnen lezen dat maar een handvol van de gemeenten die een zero-emissiezone willen invoeren, genoeg ruimte op het stroomnet heeft om de laadinfrastructuur op orde te krijgen.

Voorzitter. De staatssecretaris heeft laten weten hoe hij invulling geeft aan de motie, maar de VVD is van mening dat deze invulling volstrekt onvoldoende is. Het is een magere oplossing voor het probleem dat we zien. De staatssecretaris wil weliswaar inzetten op één jaar geen boetes, maar de crux is dat hij daar geen enkele garantie voor geeft. De gemeenten hebben aangegeven hierin nauwelijks coullance te willen bieden. Nu lijkt er sprake te zijn van een impasse. Mijn vraag aan de staatssecretaris is: welke opties heeft hij onderzocht om invulling te geven aan de motie? Hoe gaat hij ervoor zorgen dat de ondernemers de garantie krijgen dat aan hen minimaal één jaar meer ruimte en coullance wordt geboden? Hoe heeft dit zover kunnen komen? Welk overleg is met de gemeenten gevoerd en waarom is er blijkbaar geen vertrouwen om samen tot een oplossing te komen?

Voorzitter. De door een Kamermeerderheid aangenomen motie-Veltman was klip-en-klaar, en de tijd begint te dringen. 1 januari is tenslotte al over vier weken. Wij nemen de zorgen van de ondernemers serieus. Wij weten dat er vrijstellingen en ontheffingen zijn, maar we kunnen niet leven met het gemak waarmee wordt gezegd dat ondernemers zich wel even kunnen aanpassen. Dat alles via vrijstellingen, een logistieke hub of ontheffingen te regelen is, is te simplistisch gedacht en doet geen recht aan wat daarmee op deze ondernemers afkomt.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Als je de bijdrage van mevrouw Veltman van de VVD hoort, zou je bijna vergeten dat de VVD de afgelopen vijftien jaar lenW heeft "geruled". Alle vier

de ministers van de VVD die de afgelopen vijftien jaar op lenW zaten, hebben dit proces gefaciliteerd. Ik vind het dus een beetje opmerkelijk dat de VVD er zo stevig in zit.

Ik ga toch naar de motie-Veltman. Naar aanleiding van die motie heeft de staatssecretaris één jaar uitstel voorgesteld, maar daar komen dan de volgende reacties op. De gemeenten noemen het onbetrouwbaar en zeggen dat hun gezag wordt ondermijnd. Ik citeer de RAI Vereniging: de motie-Veltman zorgt voor onnodige onduidelijkheid over de zero-emissiezones en vertraagt verduurzaming waar ondernemers al jarenlang naartoe werken. En Berenschot, dat een onafhankelijk advies heeft uitgebracht, zegt nota bene: "Deze ontwikkeling staat haaks op de rust die wij in onze toets adviseren naar aanleiding van de oproep van Veltman. Wij zijn benieuwd of de Tweede Kamer het belang van de rust zal onderkennen en of de landelijke politiek en overheid gezamenlijk met de gemeenten optrekken om de invoering van de ZE-zones door te voeren." Ik ben benieuwd hoe de VVD kijkt naar al die reacties die zijn veroorzaakt door de motie die mevrouw Veltman heeft ingediend.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Hartelijk dank voor deze vraag, want het is goed om dat nog een keer uit te leggen. Ja, de VVD heeft al jarenlang met een minister deze bewindspersonenpost ingevuld, maar wij zijn vanuit de Kamer altijd scherp geweest op de manier waarop invulling wordt gegeven aan die zero-emissiezones. Ongeveer een jaar geleden heeft de heer Erkens -- mijn voorganger en nu ook een van mijn collega's -- een motie ingediend om uitstel te vragen voor de kleine mkb'ers en voor hen goede ontheffingen te regelen. Deze zorg was daarin dus al duidelijk naar voren gebracht. Vervolgens komen wij er in het jaar daarna, met een hoogtepunt in de afgelopen maanden, achter dat die ontheffingen onvoldoende zijn geregeld en dat de zorgen te groot zijn. Er is dus geen sprake van dat wij hier eerder geen of onvoldoende aandacht voor hebben gehad. Dit heeft altijd op ons netvlies gestaan. Wij maken er nu een punt van, want het komt eraan. Wij vinden het heel erg vervelend en jammer om te zien hoe dit zo veel ondernemers raakt.

Er wordt ook gerefereerd aan een rapport van Berenschot. Daar wil ik ook graag even op ingaan, want een van de dingen die Berenschot ook zegt, is dat een goed functionerend Centraal Loket een randvoorwaarde is voor het goed functioneren van een zero-emissiezone en dat de communicatie op orde moet zijn. Er moet dus effectief gewerkt worden aan het bereiken van diverse groepen ondernemers, ook ondernemers in wier businessmodel logistiek niet centraal staat. En er moet voldoende laadinfrastructuur zijn. Daarop moet een versterking plaatsvinden. Ook dit zijn dingen die Berenschot heeft gezegd. Nou ja, het is misschien net hoe je het leest of aan welke kant van het douche gordijn je staat, zoals mijn man altijd zegt als we op elkaar

wachten in de badkamer. Het is wél belangrijk dat wij hier aan tafel alle verschillende verhalen die we horen afwegen. Ik kom daar zo in mijn bijdrage nog even op terug. Ja, er zijn verschillende meningen. Het is aan ons om daar een weging in te maken. En dat doet u op een andere manier dan ik.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Het is overduidelijk dat ik dat op een andere manier doe dan mevrouw Veltman. Kijk, er staan zeker kritiekpunten in dat rapport van Berenschot, maar de conclusies zijn best wel helder. Daarin zeggen ze: het is gebalanceerd, het is redelijk. Bijvoorbeeld op het punt dat mevrouw Veltman noemt -- de netcongestie -- zou je beter moeten kijken naar een hardheidsclausule. Kan. Je kunt beter kijken naar die ontheffingen. Maar een uitstel op deze manier, het uitstel tot 2029 dat mevrouw Veltman voorstelt, is echt heel fors.

De **voorzitter**:

Heeft u ook een vraag aan mevrouw Veltman?

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Ja, ik ga naar mijn vraag toe. Het is best een groot dossier. Soms heb je even twee zinnen nodig om naar een vraag toe te gaan, voorzitter.

Mevrouw Veltman stelt nu een nog langer uitstel voor. Ik vind dat best wel heftig. De samenleving is daar heel kritisch op. Als de motie-Veltman niet wordt uitgevoerd, als er nu niet een ander voorstel van de staatssecretaris komt, welke conclusie verbindt de VVD daar dan aan? Mevrouw Veltman zit er heel stevig in. Ik ben dan ook benieuwd welke conclusie zij trekt als de staatssecretaris zijn huidige voorstel niet aanpast.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Een paar dingen. Ik hoor de heer De Hoop in ieder geval zeggen dat de samenleving er niet op zit te wachten. Nou, ik denk dat mijn definitie van de samenleving dan een iets andere is. Sterker nog, er zijn verschillende partijen in de samenleving die verschillende meningen hebben. En dat is de weging die wij hier maken en waar wij in verschillen.

Ik hoor meneer De Hoop dingen zeggen over het Berenschot-rapport. Prima, daar staan dingen in en daar staan ook aandachtspunten in. Die heb ik net genoemd, maar wat ik vooral belangrijk vind, is: ga eens in die winkelstraat, in dat stadscentrum, praten met die ondernemers en leg je oor te luisteren.

Wat houdt hen bezig en waarom hebben zij slapeloze nachten? Dat is waarom wij dit initiatief genomen hebben.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Allereerst is dit op geen enkele manier een antwoord op mijn vraag welke conclusie mevrouw Veltman daaraan zou verbinden. Om dan toch meteen een interruptie te doen, voorzitter, want ik verwacht dat mevrouw Veltman daar nog wel antwoord op geeft, het volgende. Kijk, dit zijn heel grote veranderingen. Die raken mensen altijd. Dan moet je heel nadrukkelijk bekijken hoe je die mensen kunt helpen. Ik denk dat er een heel aantal hardheidsclausules zijn waarmee we dat kunnen doen. Als we daarin iets missen, dan ben ik de eerste die naast mevrouw Veltman staat om te kijken hoe we hen kunnen helpen. Maar wat er nu gebeurt, is chaos creëren. Gemeentes zijn woest, want zij hebben geen idee hoe ze hier zo meteen mee om moeten gaan. Er zijn heel veel ondernemers die gigantische investeringen hebben gedaan en hier nadelen van ondervinden. Ook een partij als de VVD, een partij voor de ondernemers, moet zich afvragen hoeveel mensen je hiermee helpt als je chaos en onduidelijkheid creëert. En dan begrijp ik de route van de VVD niet. Dat is één. Twee. Ik hoor graag welke conclusie mevrouw Veltman eraan verbindt als de staatssecretaris niet een ander voorstel doet.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

GroenLinks-PvdA begrijpt wel vaker de route van de VVD niet, en andersom ook. Dat is, denk ik, een feit. Bij de opmerking over het creëren van chaos ga ik weer terug naar wat ik net zei: ga die winkelstraat en dat stadscentrum in; die mensen ervaren dat zij in een chaos terechtkomen als ze op de een of andere manier aan de eisen voor de zero-emissiezones willen voldoen, en er zijn er genoeg die dat willen. Daarom maken wij hier een punt van. Ik hoor meneer De Hoop praten over betrouwbaarheid van beleid. Ik denk dat het aan ons in de Tweede Kamer is om op de rem te trappen of aan de bel te trekken als wij zien dat de uitvoering van beleid dat wij met elkaar hebben vastgesteld, niet goed gaat of als wij zien dat het in de uitvoering schort. Het is dan aan ons om daarover het debat aan te gaan, en dat is wat wij hier doen.

Dan over de andere vraag. Ik heb aan de staatssecretaris vragen gesteld. Ik wacht graag op de antwoorden die hij daarop geeft. Ik ben daar ook heel benieuwd naar, net als de heer De Hoop. Die wil ik eerst afwachten.

De **voorzitter**:

Ik zag dat de heer Van Dijk u wilde interrumpen. Nee, eerst meneer De Hoop. Prima.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter, dit is dan mijn laatste interruptie. Ik verbaas mij oprecht over hoe de VVD hier in de wedstrijd zit. Ik ken de VVD als een partij die heus vaak kritiek op dingen heeft maar, als puntje bij paaltje komt, een verantwoordelijke bestuurderspartij is. Er zijn heel veel gemeenten die met de handen in het haar zitten. Vanochtend zeiden 41 ondernemende partijen uit het maatschappelijk veld: "Wat hier gebeurt, is ongelofelijk. Wij hebben hier zo veel last van, er zijn zo veel ondernemers die zo veel investeringen hebben gedaan die hier zo de sjaak van zijn. Dit kan niet." Nota bene Berenschot kwam na dat rapport nog met een laatste reactie, waarin ze zeggen: deze ontwikkeling naar aanleiding van de motie-Veltman staat haaks op wat wij adviseren; het belang van rust, een landelijke politiek die gezamenlijk met gemeenten optrekt, wordt hier volledig doorkruist. Een verantwoordelijke bestuurderspartij als de VVD moet zich dat toch aantrekken, zou ik zeggen.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Ik hoor wat de heer De Hoop zegt, maar over handen in het haar gesproken: het zijn ook de ondernemers die met de handen in het haar zitten. Wij kiezen ervoor om voor deze mensen op te komen, want zij weten niet welke volgende stap zij moeten zetten. Ja, het is heel goed dat er bedrijven zijn die deze stap al hebben kunnen zetten. Wat ons betreft, komen er wel zero-emissiezones. De stap zal dus gezet gaan worden. Als je dat al hebt kunnen doen, is dat fantastisch. Dan lever je als bedrijf een heel positieve bijdrage aan een schonere lucht. Dat stel ik voorop, maar als je dat niet kunt, dan vinden wij het geen goede oplossing dat je dan ofwel naar een hub wordt gestuurd en het logistiek onmogelijk wordt om zaken te doen, ofwel naar een ontheffingencircus wordt gestuurd en bijvoorbeeld de waslijst aan stukken moet aanleveren die ik net noemde. Dat is waar het ons om gaat.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Een aantal zorgen die mevrouw Veltman hier namens de VVD uit, zijn ook de zorgen van Nieuw Sociaal Contract. Daar hebben we ook in eerdere debatten aandacht voor gevraagd. Daar kom ik zo op terug in mijn eigen bijdrage. Wat nu nodig is en wat ook vandaag weer doorklinkt in de oproep van de organisaties, is, denk ik, duidelijkheid. Er moet duidelijkheid zijn: waar is iedereen aan toe? Dat is wat hier belangrijk is. Ik hoor mevrouw Veltman zeggen dat klip-en-klaar is wat met haar motie wordt beoogd, maar dat is nu

juist het probleem, in ieder geval voor Nieuw Sociaal Contract. Daarom hebben wij tegen die motie gestemd. Wat ons betreft, geeft die motie die duidelijkheid toch niet. In een vorig debat heb ik mevrouw Veltman gevraagd wat zij bedoelt met "ondernemers". Zijn dat alleen kleine ondernemers, zoals eerder door haar collega is bepleit? Toen heeft ze de definitie iets verruimd, namelijk ook naar de wat grotere ondernemers. En vervolgens staat in de motie: uitzonderingen voor ondernemers tot 2029. Dat lijkt te suggereren dat het om een generiek uitstel tot 2029 gaat. Dat lijkt zo, want ik hoorde mevrouw Veltman net wat anders zeggen. Ik zou dit debat graag willen benutten om van de VVD helder te krijgen dat dát, een generiek uitstel tot 1 januari 2029, niet is wat wordt beoogd.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

In de motie staat: "overwegende dat zero-emissiezones er voor bepaalde ondernemers voor zorgen dat binnensteden niet meer bereikbaar zijn en zij hun werk niet meer kunnen doen met de middelen die hun tot beschikking staan". In ieder debat en in ieder interview, waar dan ook, heb ik aangegeven dat het gaat om de ondernemers die het niet redden. En dat zijn vaak de kleine ondernemers die niet het vermogen hebben, die niet de financiën hebben, die niet de leningen af kunnen sluiten, die nog moeten bijkomen van corona omdat ze leningen uit die periode aan het afbetalen zijn, die hun spaargeld door corona hebben opgemaakt, die het water aan de lippen staat en nu zeggen: dit wordt voor ons een stap die net even te ver gaat. Dat zijn de ondernemers waar we het over hebben.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Dank voor dit antwoord. Mag ik dan concluderen dat de VVD op zichzelf kan leven met het feit dat we op 1 januari gewoon van start gaan met de zero-emissiezones? Dat is ook wat de staatssecretaris nu bepleit: in de komende maanden wordt niet gehandhaafd en we gaan kijken of die uitzondering, die harmonisatie, inderdaad nog te regelen is. Ik hoor graag van de VVD wat daar wellicht nog aan toe te voegen is, maar is dat ook voor de VVD wel de basis om op door te gaan?

Mevrouw **Veltman** (VVD):

We hebben gevraagd om een uitstel tot 2029. Dat is het verzoek dat in de motie wordt gedaan. Dat staat voor ons centraal. We hebben daarbij gezegd: doe dat voor de ondernemers die het niet kunnen redden. Ik hoor straks graag van de staatssecretaris welke andere oplossing dan die nu voorligt, hij daarvoor zou kunnen bieden. Want wat nu voorligt, is onvoldoende.

De **voorzitter**:

Wat mij betreft vervolgt u uw betoog, mevrouw Veltman.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Voorzitter. Een elektrische bus is duur. Werken via hubs of klushubs is soms gewoonweg logistiek niet mogelijk, of veel te complex of te kostbaar. De laadinfrastructuur is nog niet op orde. En als je een ontheffing wil aanvragen omdat je een busje niet kunt betalen, dan moet je een waslijst aan gegevens en documenten aanleveren en een accountant inhuren om het voor elkaar te krijgen. En ja, de VVD pleit voor een stabiel overheidsbeleid, maar dat betekent niet dat, als we zien dat iets in de praktijk niet goed werkt, wij onze ogen daarvoor sluiten. Wij willen ook dat ondernemers zuurstof krijgen en flexibiliteit hebben om te ondernemen.

Voorzitter. Wat de VVD betreft staan de zero-emissiezones an sich niet ter discussie. Iedereen wil schone lucht. Maar we vinden het belangrijk dat iedereen dit mee kan maken en de kans en de tijd krijgt om zich aan te passen, op een ondernemersvriendelijke manier en zonder slapeloze nachten.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw inbreng. Dan geef ik het woord aan de heer Heutink van de PVV.

De heer **Heutink** (PVV):

Voorzitter. Ondernemers worden kapotgemaakt. Mkb'ers worden een faillissement in gejaagd. Het leven van heel veel mensen wordt de prullenbak in gemieterd. Het is onze dure plicht om uitstel van die verschrikkelijke zero-emissiezones te regelen. Het is dit kabinet dat het laat gebeuren dat hardwerkende ondernemers straks geen cent meer kunnen verdienen. Het zijn al die gemeenten met linkse bestuurders die ervoor zorgen dat al die hardwerkende Nederlanders tot personae non gratae in de binnenstad worden verklaard. Het is nu alleen de staatssecretaris die dit alles kan voorkomen.

Voorzitter. We hebben het verdorie over de kaasboer. We hebben het over de vishandel, de loodgieter, de timmerman, de kermis. Noem ze maar op. De lijst is eindeloos. Denkt dit kabinet nou echt dat zij binnen zes maanden tijd voldoende geld bij elkaar hebben gespaard om een peperdure elektrische bus of vrachtwagen aan te schaffen? Natuurlijk niet. Je kunt toch op je klompen

aanvoelen dat we afstevenen op een regelrechte ramp? Waarom komt de staatssecretaris met dit verschrikkelijk slechte voorstel? Het lijkt wel alsof hij niet eens de moeite heeft genomen om uitstel te realiseren. In plaats van dat hij gewoon per besluit regelt dat álle ondernemers uitstel hebben tot 2029, komt hij nu aan met een lief verzoek aan gemeenten: of ze alsjeblieft niet willen gaan handhaven. En dan niet voor één jaar, of voor vijf jaar, zoals deze Kamer graag wil. Nee, hij komt met het verzoek aan gemeenten of zij twee maanden lang niet willen beboeten. Twee hele maanden! Is dit nou werkelijk het voorstel? Moeten al die ondernemers het hier maar mee doen? Dat kan toch niet waar zijn? Hoe kan de staatssecretaris dit uitleggen? Hoe legt hij dit uit aan de oliebolenkraam op de hoek van de straat? Hoe legt hij dit uit aan de patatkraam op de Albert Cuyp? Dit kan niet langer zo!

Voorzitter. We hebben ontzettend veel berichten ontvangen van al die ondernemers. Die hebben er buikpijn van. Ze maken zich zorgen: kunnen ze straks nog wel werken? Want dat is wat ze het liefst doen: werken voor hun centen. Dat moeten we koesteren in plaats van afstraffen. Deze mensen willen niet hun hand ophouden bij de overheid. Deze mensen willen niet in de bijstand belanden. Ze hebben verdorie nog gelijk ook. Wij verwachten echt een beter voorstel van de staatssecretaris. Hoe hij het doet? Het maakt ons werkelijk niets uit. Maar het voorstel dat er nu ligt, is gewoon uitstel van executie. Dit voorstel is uitstel van executie voor al die ondernemers die geen elektrische bus of vrachtwagen kunnen aanschaffen. Zo'n dure aankoop valt niet te betalen met de verkoop van een pondje kaas of een gebakken vis. Dat gaat gewoon niet. Daarom is er meer tijd nodig. En de Kamer wil ook meer tijd geven aan al die ondernemers. Er is gewoon een meerderheid in deze Kamer die zegt: uitstel tot 2029. Waarom komt de staatssecretaris daar dan niet aan tegemoet?

Voorzitter. Ik doe echt een klemmend beroep op de staatssecretaris. Laat het heel erg duidelijk zijn. Laat die ondernemers niet vallen. Laat ze niet in de steek en kom met een beter voorstel. Want het voorstel dat er nu ligt, komt nog niet in de buurt van wat een meerderheid in deze Kamer wil.

Dank u wel.

De heer **El Abassi** (DENK):

Voorzitter, ik kon niet lang genoeg wachten. Zulke spierballentaal: daar luister je graag naar. Het verschil tussen de PVV van nu en die van een aantal jaren geleden is niet de tekst, want die is hetzelfde gebleven. Ik heb hier het verkiezingsprogramma van de PVV. Het verschil is dat de PVV nu in het kabinet zit. Ik hoor de PVV constant verwijzen naar de staatssecretaris. Ik zou willen zeggen: laten we vooral in de spiegel kijken. We kunnen moties indienen, we kunnen amendementen indienen. Ik ben benieuwd of de PVV dan dezelfde stelling inneemt als het om een amendement gaat. Je kunt dit soort problemen immers ook op landelijk niveau aanpakken. Dat is eigenlijk

mijn vraag aan de PVV: staat de PVV ook aan onze zijde als straks een motie of amendement wordt ingediend?

De heer **Heutink** (PVV):

Alles wat leidt tot uitstel tot 2029 zullen wij gaan bekijken, en als het een goed voorstel is, zullen we daarover ook positief adviseren. Volgens mij heeft een meerderheid in deze Kamer gezegd dat er uitstel moet komen tot 2029. Dat staat als een paal boven water.

De heer **El Abassi** (DENK):

Fijn om te horen: tot 2029. Dat is al minder stellig dan wat in het verkiezingsprogramma van de PVV staat en dan het geluid dat we in het verleden van de PVV hebben gehoord. Daar gaat het om afschaffen, en niet alleen van de zero-emissiezone, maar van alle milieuzones. Ik merk toch wel een verandering bij de PVV. Als er straks een motie of een amendement komt waarin wordt aangegeven "geen zero-emissiezones tot 2029", of als we daar straks met z'n allen toe besluiten, steunt de PVV dat dan? Begrijp ik dat goed?

De heer **Heutink** (PVV):

Wij doen wat we hebben afgesproken in het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord staat nadrukkelijk een resultaatverplichting voor het kabinet: bezien hoe zero-emissiezones voor ondernemers kunnen worden uitgesteld tot 2029. Dat is wat in het hoofdlijnenakkoord staat. Dat is wat in het regeerprogramma staat. Wij zijn goed voor onze handtekening. En dat is onze inzet, het enige waar wij hier vandaag voor zitten. Wij verwachten van de staatssecretaris dat hij diezelfde inzet heeft en met een verbeterd plan komt om ervoor te zorgen dat al die ondernemers die dit niet mee kunnen maken - ik heb het net genoemd: die meer dan honderdduizend ondernemers -- nog kunnen werken, nog een boterham kunnen verdienen. Ik verwacht echt een beter voorstel van de staatssecretaris. Ik hoop dat meneer El Abassi aan mijn zijde staat en dat we de staatssecretaris samen gaan vragen om met een beter voorstel te komen.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Het is terecht dat wordt gerefereerd aan het hoofdlijnenakkoord en aan het regeerprogramma, ook door de heer Heutink, maar dan moet hij het wel goed doen. Daarin staat geen jaartal. Daarin staat geen 2029. Daar staat dat dat een uitstel wordt bezien, zodat bekeken kan worden of uitzonderingen voor ondernemers mogelijk zijn. Maar het blijft een gemeentelijk besluit. Daar

moeten we binnen blijven. Daar heeft ook NSC zijn handtekening onder gezet, en daar heeft de PVV de handtekening onderzet, net als BBB en natuurlijk ook de VVD. We hebben net van de indiener van de motie gehoord hoe zij de motie uitlegt, en in dit huis is de indiener daarbij altijd leidend: zij verwacht meer uitzonderingen, maar niet een generiek uitstel tot 2029. Er is dus geen ruime meerderheid in deze Kamer voor een generiek uitstel tot 2029. Het staat de heer Heutink natuurlijk vrij om een motie in te dienen als het zover komt, maar we spreken vandaag over de motie die is ingediend en aangenomen. Daar moet deze staatssecretaris chocola van maken en daar moet de Kamer bij helpen. Laten we ook naar duidelijkheid streven. Mijn vraag aan de heer Heutink is hoe hij reageert op de duiding van de indiener, in dit geval mevrouw Veltman.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik ben er eigenlijk wel een beetje klaar mee dat meneer Olger van Dijk steeds een vrije interpretatie geeft aan letterlijke teksten die ergens staan, want zowel in het hoofdlijnenakkoord als in het regeerprogramma staat gewoon "ondernemers". In het dictum van de motie staat ook "ondernemers". We kunnen er allemaal de interpretatie aan geven die we eraan willen geven, maar dat staat letterlijk op papier. Het is letterlijk de opdracht die naar het kabinet is gegaan. Wat mij betreft is dat de lijn die we volgen: uitstel tot 2029 voor ondernemers. En het is aan het kabinet om daaraan te voldoen.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Ik constateer dat de heer Heutink het met mij eens is dat het niet in het hoofdlijnenakkoord staat, maar wel in de motie. De staatssecretaris probeert daar recht aan te doen door dat uitstel voor de grootste groep ondernemers, bijna 50%, inderdaad naar 2029 te tillen. Mij lijkt dat dit recht doet aan de motie. De indiener heeft gezegd daar nog wat meer van te verwachten. Nou, ik wacht de reactie van de staatssecretaris af. Maar ik blijf bij mijn punt dat ik de indiener van de motie zojuist een andere duiding heb horen geven dan de heer Heutink. En ja, uiteindelijk is de indiener van de motie leidend bij de interpretatie ervan. Op basis daarvan mag de bestuurder, in dit geval de staatssecretaris, een besluit voorleggen, en dat doet hij vandaag ook. Ik constateer dat de heer Heutink daar toch een andere draai aan geeft dan de indiener van de motie.

De heer **Heutink** (PVV):

Over het scheppen van onduidelijkheid gesproken. Er wordt hier een verschillende interpretatie gegeven van de definitie van "ondernemers", maar dat het gaat om 2029 staat als een paal boven water. Sterker nog, dat

heeft de collega van de VVD hier rechts naast mij net bevestigd. Dat het om ondernemers gaat die het niet mee kunnen maken, laat ik voor rekening van de VVD. Maar dat het hier gaat om 2029 staat als een paal boven water. Het voorstel van de staatssecretaris is nu dat hij weliswaar met een jaar uitstel komt maar over een halfjaar bekijkt of dat daadwerkelijk nodig is. Dat is een uitspraak die ik totaal niet kan volgen, want natuurlijk is dat uitstel nodig. Dat is nodig tot 2029. Dus, meneer Van Dijk, als u onjuist gaat interpreteren, dan moet u dat in ieder geval doen op de juiste dingen.

De voorzitter:

Ik zie geen interrupties meer. Dan is het woord aan de heer Vermeer van de BBB.

De heer Vermeer (BBB):

Dank u wel, voorzitter. Laat ik meteen duidelijk zijn: de invoering van zero-emissiezones is een schoolvoorbeeld van hoe beleid volledig los kan staan van de realiteit. Het is een chaos. Ondernemers worden aan hun lot overgelaten, gemeenten trekken hun eigen plan en de beloofde harmonisatie ontbreekt. BBB wil dat de mede door ons ondertekende motie voor uitstel van invoering tot 2029 volledig en onverkort wordt uitgevoerd. Invoering is namelijk in veel gevallen onhaalbaar voor de ondernemers, vooral in de binnensteden. Veel ondernemers hebben simpelweg niet de middelen om over te stappen op elektrische voertuigen. Dat brengt niet alleen de bevoorrading van winkels en horeca in gevaar, maar leidt ook tot ongelijkheid tussen gebieden met en zonder zero-emissiezones.

Voorzitter. Ik heb ook gesproken met de kermisexploitanten. Zij stellen terecht dat hun transport geen verdienmodel is, maar slechts een middel om attracties te transporteren. Deze groep, die een rijke traditie van meer dan duizend jaar vertegenwoordigt -- precies duizend en één jaar geleden werd voor het eerst een kermis vermeld -- dreigt door de zero-emissiezones volledig klem te komen zitten. Kermiswagens staan stil, zijn al geregistreerd bij de RDW en veroorzaken nauwelijks milieubelasting. Toch worden kermisexploitanten verplicht tot het doen van onhaalbare investeringen. Dit is een voorbeeld van beleid zonder oog voor de menselijke maat. Is de staatssecretaris het met BBB eens dat deze specifieke groep ondernemers onevenredig zwaar gedupeerd wordt door het invoeren van de zero-emissiezones? Is de staatssecretaris het met BBB eens dat het transport voor deze sector geen verdienmodel is, maar slechts een middel om attracties te transporteren? Is de staatssecretaris bereid om deze meer dan duizend jaar oude traditie te helpen, om voor de toekomst te waarborgen dat onze kermissen kunnen voortbestaan? Is de staatssecretaris bereid om in overleg

met de belangenbehartigers van de kermissector te bezien hoe we deze toekomst veilig kunnen stellen?

Voorzitter. Ook de typisch Nederlandse weekmarkten zien de toekomst met angst en beven tegemoet. Marktkooplui zeiden het treffend in De Telegraaf: "Ze zijn echt gek geworden. Als ik straks geen plek meer heb op de markt omdat ik me geen elektrische wagen kan veroorloven, dan houdt het op. Voor veel collega's is dat een kwestie van tijd." Die markt is meer dan alleen een plek waar mensen producten kopen. Het is een ontmoetingsplaats waar mensen elkaar treffen en een praatje maken en een gevoel van saamhorigheid ontstaat. Dit raakt vooral ouderen en mensen zonder eigen vervoer die de markt gebruiken als sociale verbinding.

Voorzitter. De gekte wordt nóg groter. Meerdere steden hebben aangegeven dat ze ook personenauto's willen gaan weren, terwijl maar 8% van de auto's in Nederland elektrisch is. Er worden nu plannen gesmeed die niets anders dan chaos veroorzaken. Hoe denken deze gemeenten dit in de praktijk te regelen? Straks krijgen we een woud aan ontheffingen. En, let op mijn woorden, daar horen dan ook nog leges bij, oftewel: kosten. En wie gaan we dan allemaal uitzonderen? Wijkverpleegkundigen, artsen, ondernemers, marktkooplui, evenementenorganisatoren, artiesten, koeriersdiensten, mensen op ziekenbezoek, ouders die hun kinderen naar de opvang brengen? U noemt het maar. Dit raakt werkelijk iedereen. Het resultaat? Niemand wordt hier blij van. Misschien een handvol linksdraaiende politici en mensen met een bakfiets.

Voorzitter. Dit is geen klimaatbeleid. Dit is activistische symboolpolitiek die onze samenleving en economie op enorme kosten jaagt. Kan de staatssecretaris de keiharde garantie geven dat er geen zero-emissiezones voor personenauto's komen of dat via milieuzones gelijkwaardige beperkingen worden ingesteld?

Voorzitter, ik rond af. Mijn tijd is ook om, hoor ik. En ik zal dit even anders instellen, zodat het geen geluid maakt de volgende keer.

De voorzitter:

Als u maar afrondt.

De heer Vermeer (BBB):

Daarom. BBB zal graag het volgende zien. Een landelijk gestandaardiseerd uitstel tot 2029; het signaal van de Kamer is duidelijk. Wij zien graag eenduidige landelijke regels. Stop de chaos van gemeentelijke willekeur. En wij willen geen zero-emissiezones of iets wat daarop lijkt, voor personenauto's. De staatssecretaris moet nu keuzes maken. En het is tijd

voor beleid dat werkt, niet alleen voor ondernemers maar ook voor alle inwoners van steden.

Dank u wel.

De heer **Dekker** (FVD):

Ik vroeg me af: is de heer Vermeer op de hoogte van het feit dat er een motie van het lid Van Houwelingen is aangenomen in februari van dit jaar? Die is aangenomen, en daarin spreekt hij uit dat het in ieder geval onmenselijk is om brandstofauto's voor 2040 op te nemen in de regels omtrent emissiezones en ook om zekerheid te bieden aan consumenten op die manier. Dat is misschien een geruststelling.

De heer **Vermeer** (BBB):

Dat is helemaal geen geruststelling, want dat sluit dus niet uit dat na 2040 die auto's wel beperkingen krijgen om de stad binnen te komen. Wat ons betreft is dat veel te vroeg om daar nu al uitspraken over te doen, want wij weten helemaal niet hoe het wagenpark er tegen die tijd uit ziet. Misschien komen we wel tot de conclusie dat we hele zuinige brandstofmotoren nog veel langer nodig hebben om voor het klimaat gewoon onze doelen te halen.

De heer **Dekker** (FVD):

Ik ben heel blij om dat antwoord te vernemen.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw bijdrage. De heer De Hoop voor zijn bijdrage.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter. In de politiek is het makkelijk om te vertellen waarom je iets niet wil. En laat ik het zo zeggen: daar zijn de coalitiepartijen best wel goed in. Maar soms is het ook even goed om terug te gaan in de tijd, om te kijken waarom we iets wel wilden. Waarom wilden we nou uitstootvrije zones? Eigenlijk is het best simpel: we hebben behoefte aan schone, gezonde en leefbare steden. En dat is nodig, want alle Noord- en West-Europese landen, uitgezonderd België, doen het beter dan Nederland op dit vlak. Nederland staat op de 25ste plaats van Europese lidstaten als het gaat om luchtkwaliteit. 1,2 miljoen mensen in Nederland hebben chronische longziekten. Elk jaar sterven 23.000 mensen hieraan. En de jaarlijkse

zorgkosten hieraan bedragen 3 miljard. Het Rijk, en dan met name het ministerie van IenW, heeft in 2014 de basis gelegd voor de invoering van uitstootvrije zones. Alle bewindspersonen hebben hier op het ministerie van IenW flinke stappen gezet. Buitengewoon verstandige ministers als Melanie Schultz van de VVD, Cora van Nieuwenhuizen, VVD, Barbara Visser, VVD, Mark Harbers, VVD, hebben dat bijvoorbeeld hartstikke goed gefaciliteerd en dit proces lang en goed overwogen doorlopen, waardoor iedereen ruim van tevoren wist waar hij of zij aan toe was.

In de afgelopen vijf jaar zijn de voorbereidingen van de invoering van de uitstootvrije zones in volle gang en hebben gemeentes samen met belangenbehartigers het beleid verder vormgegeven. Maar de VVD en de PVV trokken zich hier niks van aan, en dus vroegen zij om een onafhankelijk onderzoek van Berenschot. Laat ik u meenemen in de conclusie: het is gebalanceerd en het is redelijk. Maar wederom trokken de PVV en de VVD zich er niks van aan en kwamen ze met een motie om ondernemers uit te stellen tot 2029. En de staatssecretaris wil een jaar uitstel. Daar kwamen de volgende reacties op. Gemeenten noemen het onbetrouwbaar bestuur en vinden dat het lokale gezag wordt ondermijnd. Bovendien zeggen ze dat de staatssecretaris wist dat zij hier helemaal niet mee akkoord zijn. En toch deed hij het. Graag een reactie van de staatssecretaris. De maatschappelijke organisaties bepleiten om vast te houden aan de invoerdatum en roepen de politiek op om geen twijfel meer te zaaien. Ik citeer de RAI Vereniging maar even: "De motie-Veltman zorgt voor onnodige onduidelijkheid over de zero-emissiezones en vertraagt de verduurzaming waar ondernemers al jarenlang naar toewerken." En tot slot kwam Berenschot weer met een reactie op de motie in de Kamer: "Deze ontwikkeling staat haaks op de rust die wij in onze onafhankelijke toets adviseerden. We zijn benieuwd of de Tweede Kamer het belang van rust zal onderkennen en de landelijke politiek en de overheid gezamenlijk met gemeenten op zal trekken voor de invoering van de zero-emissiezones."

De voorzitter:

Ik zie een interruptie van de heer Heutink. Dit is uw laatste interruptie.

De heer Heutink (PVV):

Jazeker, voorzitter. Ik wil meneer De Hoop even terugnemen naar een hele lange tijd geleden, toen de Partij van de Arbeid nog de partij was die opkwam voor die ondernemer op de hoek, voor die ondernemer op de markt, voor de kaasboer, voor de vishandel. Die zijn natuurlijk allemaal weggelopen bij de Partij van de Arbeid en dat snappen we allemaal met dit soort gekke uitspraken. Maar mijn vraag aan hem is: wat zegt u tegen de kaasboer die zo meteen de stad niet meer in mag; wat zegt u tegen de vishandel die zo

meteen de binnenstad niet meer in mag? Zegt u tegen hen: "U mag uw portemonnee trekken om een onbetaalbare elektrische bus aan te schaffen"? Of zegt u tegen hen: "U kunt lekker failliet gaan"? Wat zegt u tegen hen?

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Wat ik tegen hen zeg, is dat een groot deel van iedereen die deze ontwikkeling zelf mee kan maken, dat al gedaan heeft. Op het moment dat men dat niet kan, zijn er tal van ontheffingen. Er zijn ontheffingen voor bedrijfseconomische omstandigheden, waar in principe bijna iedereen onder zou kunnen vallen. De communicatie kan beter; met de kritiek van de verschillende partijen ben ik het eens. Het had ook geholpen als het Rijk daar al mee bezig was geweest in plaats van dit proces volledig te doorkruisen, want dan hadden we misschien nog wat meer stappen gezet in de communicatie met de gemeentes. Maar dat kan inderdaad beter. Er zijn ook nog ontheffingen nodig voor netcongestie. Dat vind ik ook echt. Daar moet beter naar gekeken worden. Bovendien zijn er bijvoorbeeld ook ontheffingen voor speciale voertuigcategorieën. Ik heb in dit debat ongeveer zestien keer het woord "kermisvoertuigen" gehoord, maar kermisvoertuigen vallen er helemaal niet onder. Die vallen er helemaal niet onder! Ik zou dus ook tegen de andere partijen willen zeggen: kijk eerst even over welke categorieën u het heeft. Kermisvoertuigen zijn gewoon een uitzonderingscategorie. U kunt het allemaal opzoeken. Als er nog steeds bepaalde categorieën zijn die daar niet onder vallen, zoals marktkooplui, ben ik de eerste die bereid is om te kijken hoe we hen kunnen helpen. Dat heb ik in het vorige debat ook gezegd. Het is bijvoorbeeld ook zo dat als je er maar twaalf keer per jaar naartoe gaat, je er ook niet onder valt. Laten we in alle redelijkheid en ook feitelijk ernaar kijken. Als er dan echt iets onredelijks tussen zit, ben ik de eerste die bereid is om met de andere partijen te kijken hoe we daar een uitzondering voor kunnen maken. Maar ik constateer niet dat dit redelijk is. Nee, dat wordt geconstateerd in een onafhankelijk onderzoek van Berenschot, op aanvraag van de motie van de VVD. Ja, ik weet dan ook niet meer wat ik moet zeggen.

De **voorzitter**:

Dan vervolgt u gewoon uw betoog. Of wacht, ik zie nog een interruptie, van de heer Dekker.

De heer **Dekker** (FVD):

Ik hoor de heer De Hoop toch voortdurend naar voren brengen dat het voor gemeenten die zich hebben voorbereid op deze regelingen, bijzonder lastig en verwarrend is. Dat begrijp ik. Maar uiteindelijk nemen we dit soort maatregelen niet voor gemeenten, maar voor burgers en ondernemers. Er

zijn natuurlijk een aantal ondernemers die ten onrechte hebben geanticipeerd en die nu misschien hun koers moeten verleggen. Maar in hoofdlijnen is een aantal ondernemers gewoon geholpen met het verzachten van deze maatregelen. Dat de gemeenten daar moeilijkheden door hebben, vind ik dan toch van een tweede orde. Hoe kijkt de heer De Hoop daarnaar?

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Er zijn twee dingen. Het eerste is wat ik ervan vind. Ik vind niet alleen dat een groot deel van de ondernemers juist keihard geraakt wordt als we zorgen voor uitstel. Mensen hebben tienduizenden euro's, en soms nog wel meer geld, aan investeringen gedaan. Het is echt ongekend wat ondernemers aan investeringen hebben gedaan. Zij hebben in hun concurrerende positie een gigantische achterstand als we het pas in 2029 invoeren. Ik wil niet weten hoeveel rechtszaken daarvan komen. Inhoudelijk deel ik niet wat Forum voor Democratie zegt. Maar er is ook een feitelijkheid, namelijk dat de instelling van zero-emissiezones gewoon aan gemeentes is. Wij gaan er helemaal niet over. Dus de heer Dekker kan van alles en nog wat willen, maar het mandaat ligt bij gemeentes. Dan kunnen we opdrachten geven wat we willen. Het staat nota bene in het hoofdlijnenakkoord. Ik zou iedereen aanraden om het nog een keer te lezen, want iedereen geeft er een andere interpretatie aan. Maar het staat er best wel duidelijk, zou ik willen zeggen.

De **voorzitter**:

Ik zie de heer Vermeer, maar hij heeft zijn interrupties verbruikt.

De heer **Vermeer** (BBB):

Daarom wou ik even een persoonlijk feit maken. De heer De Hoop suggereert dat onder anderen ik hier verkeerde informatie verstrekt heb. Hij bevestigt dat nogmaals. Maar er staat gewoon duidelijk op de website van zowel de gemeente Amsterdam als van milieuzones.nl bij VRO dat de ontheffing voor kermiswagens alleen maar geldt voor vrachtwagens die jonger zijn dan dertien jaar. Wij hebben hier helemaal geen valse informatie verspreid, maar de heer De Hoop moet zijn feiten op orde brengen.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Nee, ik heb het hier voor me liggen. Dit komt van de website van Zero-Emissie Stadslogistiek: "De volgende vrachtauto's komen in aanmerking voor een ontheffing tot uiterlijk 2030: kermis- of circusvoertuigen of tot ze voor die tijd de leeftijd van dertien jaar hebben bereikt." Dus het geldt voor beide routes. Het staat er gewoon.

De **voorzitter**:

Misschien kunt u daar na de vergadering misschien even met elkaar over hebben. Ik zie nog een interruptie van de heer El Abassi.

De heer **El Abassi** (DENK):

Ik wil de waarheid van de heer De Hoop niet in twijfel trekken, maar ik hoorde hem aangeven dat Nederland -- corrigeer me als dit niet zo was -- het slechter doet dan andere landen als het gaat om de luchtkwaliteit. Nu heb ik hier een stuk van het RIVM voor me, en daar staat juist in dat Nederland goed scoort en dat er in de afgelopen 50 jaar een enorme verbetering is in luchtkwaliteit. Ik hoor graag hoe de heer De Hoop daarop reflecteert.

Om daarop door te vragen zou ik de heer De Hoop het volgende willen vragen. Je kunt aan heel veel knoppen draaien als het gaat om de luchtkwaliteit. Je kunt ook ervoor zorgen dat huizen worden verduurzaamd en ga zo maar door. Hier kiest de heer De Hoop er bewust voor om bepaalde groepen, die het niet kunnen betalen, uit de stad te weren. Denk aan de wat kleinere ondernemers. Waarom kiest de heer De Hoop daarvoor, terwijl er veel meer knoppen zijn om aan te draaien?

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Allereerst: twee dingen kunnen tegelijkertijd waar zijn, zegt Raymond Mens altijd in een van mijn favoriete politieke podcasts. Dat is zo in dit geval. Nederland is ver vooruitgegaan als het gaat om de luchtkwaliteit, zo schetst het RIVM, maar nog steeds staan we op de 25ste plaats. We hebben heel veel stappen gezet, maar nog steeds hebben wij na België de slechtste luchtkwaliteit van Noord- en West-Europa. Het tweede punt is: waarom wil de heer De Hoop het op deze manier doen? Ik wil helemaal niks. Dit is een proces dat de afgelopen tien jaar door het ministerie van IenW, waar vier VVD-ministers zaten die de lead hadden, op deze manier is begeleid, met ondernemers, met gemeenten. Het is niet dat ik dat wil. Het is een samenloop van jarenlang zorgvuldig beleid geweest dat hierop uitkwam. Als er dan bepaalde groepen zijn die daardoor onevenredig geraakt worden, wil ik daar best naar kijken. Berenschot zegt dat dit niet zo is. Maar als er andere mensen zijn die zeggen dat er een speciale groep is waar we nog beter naar moeten kijken, sta ik vooraan om daarnaar te kijken. Maar dat is wat anders dan dit volledig te doorkruisen. En ja, het maakt mij wat uit dat het slecht gaat met de luchtkwaliteit in Nederland, het maakt mij wat uit dat 1,2 miljoen in Nederland een chronische longziekte hebben. We zitten er ook met die zorgen. Met alle respect, maar ik vind het bijna bizar dat zoiets bijna niet eens naar voren komt in dit debat. We doen het wel ergens om. Ik vind het

heel erg makkelijk om te vertellen waarom we van alles en nog wat niet willen, maar ik vind het ook belangrijk om te zeggen waarom de politiek soms een bepaalde richting uit beweegt. Dit is een richting voor gezondheid van mensen, voor de klimaatdoelstellingen. Dit gaat gewoon gebeuren. De partijen die de suggestie wekken dat dit niet gaat gebeuren, bedrijven niet zo'n heel eerlijke politiek op dit moment.

De **voorzitter**:

De heer El Abassi heeft een vervolg op zijn eerdere interruptie.

De heer **El Abassi** (DENK):

Daar wil ik toch op doorvragen. De heer De Hoop lijkt aan te geven dat het meer iets is wat vanaf landelijk niveau komt. Nou, ik hoor hier een heel ander geluid. Ik ben als raadslid actief geweest en zie dit vooral vanuit de gemeentes oppoppen. De heer De Hoop lijkt de indruk te wekken dat de collega's hier niet om het milieu geven, maar dat is niet waar. Het gaat om de vraag aan welke knoppen we willen draaien. Er zijn genoeg manieren om de CO₂-uitstoot te verminderen. Waar wij -- laat ik in ieder geval voor mezelf spreken -- vooral moeite mee hebben, is dat we precies aan een knop draaien waarmee we groepen uitsluiten en dat we die de binnenstad niet meer in laten. Daar hebben we heel veel moeite mee. Ik zou de heer De Hoop willen vragen: er zijn genoeg andere knoppen waar we aan kunnen draaien; laten we daarin samenwerken in plaats van mensen te duperen en ze de toegang tot de stad te ontnemen.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Ik vind het wel ingewikkeld als er suggesties gewekt worden die gewoon niet waar zijn. Het is gewoon niet waar dat er groepen niet meer de stad in kunnen. Dat is feitelijk echt totaal onjuist. We hoorden zojuist ook een soort van suggestie alsof er een bepaalde zero-emissiegevangenis zou komen in Nederland. Jongens, laten we even normaal doen. Alsjeblieft, laten we even normaal doen. Ja, er zijn ondernemers, bijvoorbeeld de marktkooplui, die zeggen: dit raakt mij. Ik wil heel gericht kijken naar een ontheffing. Als we dat morgen met elkaar regelen, kunnen we volgens mij op een hele fatsoenlijke manier die ingang starten. De gemeentes gaan over de ontheffing, zeg ik via de voorzitter tegen de heer El Abassi, maar tegelijkertijd is het wel zo dat vanaf 2014 het Rijk en het ministerie van IenW de basis hebben gelegd voor deze afspraken. Daaropvolgend hebben gemeentes stappen gezet. Die gemeentes gingen uit van een betrouwbare overheid. En toen we bijna bij de finish waren, werd dit opeens gebombardeerd door een voorstel van de VVD, en nu zitten we in deze situatie. Dat is gewoon feitelijk hoe het proces is

gelopen. Als het aan GroenLinks-Partij van de Arbeid had gelegen, hadden we dat proces gewoon zorgvuldig doorlopen. Dan wist iedereen waar hij aan toe was. Dat is ook wat Berenschot zegt: houd de rust in dat proces. Nou, we kunnen één ding concluderen: dat is niet helemaal gelukt.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Ik hoor de heer De Hoop zeggen dat het aan de gemeenten is. Toevallig heeft hij er zelf ook een inhoudelijke opvatting over. Maar kijk hoe dit in de praktijk uitpakt. Het is nu de laatste periode. Het komt nu dichterbij en dan hoop je dat alles gereed is. Maar dat blijkt dus niet zo te zijn, en daar maken we een punt van. Tegelijkertijd zien we dat er ook gemeenten zijn die om hele geldige redenen juist overgaan tot uitstel. Ze zien dat voor bijna alle ondernemers die het treft de aanschaf van een elektrisch voertuig te duur is, dat de laadinfra niet op orde is en dat eigenlijk bijna iedereen daardoor een ontheffing aan moet vragen, wat ook nog eens een hoop belastinggeld kost om dat te organiseren. Dus gemeenten als Ede, Apeldoorn, Deventer en recent ook Zaanstad hebben gezegd: we doen het toch maar niet en stellen het uit. Hoe denkt de heer De Hoop daar dan over?

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Dat mag. Het mag. Volgens mij zei een van die gemeentes ook dat de netcongestie een probleem is. Ik zou het ook goed vinden als je in de voortgang vanaf 2025 kijkt of het niet goed is om nog een hardheidsclausule te hebben voor bijvoorbeeld netcongestie. Ik vind ook dat je pragmatisch moet kijken bij dit soort invoeringen, want het zijn hele grote processen. Als daarbij iets misloopt, is het a aan de gemeenten om te zeggen "wij stellen het uit". Dat mag. En b moet je kijken of je daar nog een specifieke hardheidsclausule voor moet hebben. Prima, echt prima. Maar dat is wat anders dan het generiek uitstellen naar 2029. Dat is echt al heel wat anders.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Maar deze gemeentes stellen dus generiek uit, naar 2030 zelfs. Daarmee geven ze de ondernemers meer ruimte om te kunnen gaan voldoen aan de eisen. Het antwoord begrijp ik dus nog niet helemaal, maar juist vanwege de inhoudelijke afweging die zij maken, lijken mij dit prima voorbeelden om mee te wegen in hoe je daar landelijk over denkt.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Uiteindelijk is het een feit dat de instelling van zero-emissiezones een gemeentelijk besluit is. De gemeentes die mevrouw Veltman noemt, nemen

zelf het gemeentelijke besluit om het uit te stellen. Prima. Daar kun je inhoudelijke redenen voor hebben. Daar leg ik me bij neer. Ik weet ook niet precies hoe het in die gemeentes zit met schone lucht. Misschien is het daar wel minder heftig. Ik kan me best voorstellen dat zij zelf de afweging maken om het niet te doen. Maar het is ook zo dat als gemeentes wel die afweging maken en het wel willen doen, het niet heel handig is dat de landelijke politiek zegt "we gaan niet handhaven", terwijl de gemeentes daar zelf over gaan. Wij gaan daar helemaal niet over. Je wekt dus een indruk die de realiteit helemaal niet bevestigt. Daarom zijn gemeentes hartstikke boos. Ze voelen zich ondermijnd. Het lokale gezag wordt ondermijnd door het Rijk. Dat zien we continu. Dat zien we nu ook op dit dossier. Ik maak me daar grote zorgen over. Ik vraag me ook af hoe de staatssecretaris überhaupt denkt om nog met gemeentes samen te werken de komende periode als hij zo met ze omgaat. Ik vind dat echt zorgelijk.

De **voorzitter**:

Ik zie geen interrupties meer. Vervolgt u uw betoog.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter, maar ik heb even niet scherp hoelang ik nog heb.

De **voorzitter**:

Nog anderhalve minuut.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Oké, dan kan ik rustig aan doen.

Voorzitter. De coalitiepartijen hebben wat mij betreft een zorgvuldig proces van meer dan tien jaar gebombardeerd. De staatssecretaris is door de VVD en de PVV totaal ondermijnd en in de wielen gereden. Zijn zogenaamde compromis dan wel oplossing heeft letterlijk niemand blij gemaakt. Niemand, níemand is hier blij mee. Ja, misschien de heer Olger van Dijk. Waar NSC tegenwoordig allemaal blij mee is ... Nee, dat is een flauw grapje.

Voorzitter. De VVD en de PVV, en vandaag blijkt ook nog steeds de BBB, zijn nog steeds niet uitgestampt. Het lokale bestuur voelt zich ondermijnd. Ondernemers voelen zich in het pak genaaid. Het onafhankelijke adviesbureau Berenschot ziet dat hetgeen waar het juist zo nadrukkelijk op wees, rust en duidelijkheid, door deze politieke partijen doorkruist is en niet is gedaan. Mijn vragen aan de staatssecretaris zijn de volgende. Hecht u

überhaupt nog aan een betrouwbare overheid? Hoe kijkt u naar de tweede brief van Berenschot, waarin zij zeggen dat het optrekken met de gemeenten cruciaal is en de huidige ontwikkeling haaks staat op de rust die zij adviseren?

Ik wens de staatssecretaris en de coalitiepartijen ontzettend veel succes met het oplossen van het potje dat ze hiervan hebben gemaakt. De opmerking die ik ook zou willen maken, is dat drie coalitiepartijen vandaag hele grote woorden hebben gesproken. Ze hebben gezegd dat ondernemers de nek wordt omgedraaid. Ik kan de bewoordingen allemaal niet meer helemaal citeren. Als je zulke grote woorden gebruikt en je hebt een motie liggen waarvan je zegt dat die uitgevoerd moet worden, lijkt het me ook dat er politieke consequenties aan zitten als dat niet gebeurt. Ik ben dus ook heel benieuwd hoe de VVD, de PVV en de BBB zich opstellen als de staatssecretaris vasthoudt aan zijn compromis. Dat gaan we zien in het vervolg van het debat.

Dank.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Dekker.

De heer Dekker (FVD):

Dank u wel, voorzitter. De basis van de discussie die we hier vandaag voeren gaat over klimaat en vloeit voort uit het Klimaatakkoord, of loopt er eigenlijk op vooruit. Daarom is het misschien goed om hier nog eens naar voren te brengen dat het hele klimaatveranderingsconcept, de door mensen veroorzaakte klimaatopwarming en de rol van Nederlandse CO₂ daarin, van een lachwekkende futiliteit is. Klimaatverandering buiten de normale natuurlijke variatie wordt helemaal niet waargenomen. De rol van CO₂ daarin is een vergezochte en onbewijsbare hypothese. Het aandeel van Nederland, terwijl de belangrijkste CO₂-producerende landen niet meedoen, is verwaarloosbaar klein en tegen astronomische kosten. Waanzin dus. Het idee van zero-emissiezones in steden is gericht op het terugdringen van luchtverontreiniging en geluidsoverlast in gebieden waar veel mensen wonen en werken. Het derde veelgebruikte argument, het beperken van CO₂-uitstoot, en daarmee beperking van de vermeende CO₂-gerelateerde klimaatverandering, is niet van toepassing, aangezien de totale Nederlandse productie van CO₂ met de instelling van zero-emissiezones niet wordt beïnvloed, maar veeleer wordt verplaatst en hooguit indirect een effect zou kunnen hebben.

Waar het de vermindering van de productie van fijnstof betreft zijn de voordelen van een zero-emissiezone discutabel. Elektrisch aangedreven

voertuigen produceren door hun hogere gewicht en grotere aandrijfkracht meer fijnstof van bandenslijtage dan auto's met een verbrandingsmotor. Op dat punt geeft een zero-emissiezone dus geen duidelijk voordeel.

Waar het gaat om de uitstoot van verontreinigende gassen is het zonneklaar dat elektrische voertuigen het wel winnen. Die stoten immers niets uit. Maar de uitlaatgassen van moderne auto's zijn in de laatste decennia zover teruggedrongen dat deze winst nog maar beperkt is. Het is onvergelijkbaar met de situatie van vroeger, waarbij walmende diesels en knetterende brommertjes de norm waren.

Ten slotte de geluidsoverlast. Ook hier zijn de verschillen een stuk kleiner geworden. Hier doet zich een omgekeerd fenomeen voor. Elektrische voertuigen zijn zó stil dat het gevaarlijk wordt. Je hoort ze namelijk niet aankomen. Spooky and frightening, zei Julian Assange na zijn vrijlating over elektrisch rijden. Hij had deze ontwikkeling in de openbare ruimte totaal gemist.

Kortom, voorzitter, de voordelen van zero-emissiezones voor stedelingen bestaan, maar zijn van zeer beperkte betekenis. Er staan gigantische kosten en problemen voor ondernemers tegenover. De logica van geboden en verboden in het openbaar bestuur zou in onze ogen altijd moeten zijn: als er geen substantiële problemen aan de orde zijn die dringend opgelost moeten worden en er voor de burgers geen spectaculaire voordelen behaald kunnen worden met regelgeving, laat als overheid dan geboden en verboden achterwege. Geboden en verboden kosten altijd vrijheid en in dit geval bovendien heel veel geld. Wij zijn principieel tegen zero-emissiezones. Als ze er toch moeten komen, zijn we voor een maximum aan de beperking van hun werkzaamheid, hetzij door uitstel, hetzij door afstel. De vraag aan de staatssecretaris is dus om op alle mogelijke manieren daar het maximale aan te doen.

Ten slotte. Waar het slecht beleid betreft geldt wat ons betreft nog steeds "beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald".

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw bijdrage. Het woord is aan de heer Van Dijk van NSC.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Wat Nieuw Sociaal Contract betreft gaat het vandaag vooral over het proces rond de zero-emissiezones en de besluitvorming. Er is de afgelopen tien jaar gewerkt aan de introductie van deze zones, met alle belanghebbenden. Het regeerprogramma vraagt om uitstel te bezien om

uitzonderingen voor onder andere ondernemers landelijk te kunnen regelen. Dus dat is het doel. Het regeerprogramma maakt net als het hoofdlijnenakkoord duidelijk dat het een gemeentelijk besluit is en blijft. De aangenomen motie-Veltman noemt nog een termijn van 2029. Onduidelijk is welke groep ondernemers dat precies betreft of dat de motie toch generiek uitstel bepleit. Daarom hebben wij toen tegen die motie gestemd. Ik ben heel blij vandaag te horen dat de indiener van de motie níét dat generieke uitstel beoogt, maar wél meer uitzonderingen wil. Ik ben benieuwd hoe de staatssecretaris daarop reageert, want dat generieke uitstel van de zones kan wat Nieuw Sociaal Contract betreft nooit de bedoeling zijn. Gemeenten willen daar ook absoluut niets van weten en kunnen praktisch overigens ook niet afgehouden worden van invoering per 1 januari. Dat is al over vier weken. En dan heb ik het nog niet over alle ondernemingsorganisaties. De rij wordt steeds langer. Het zijn er inmiddels 41. Zie daar de ondankbare opdracht voor deze staatssecretaris om daar chocola van te maken.

Eerlijk is eerlijk. Wat ons betreft heeft deze PVV-staatssecretaris deze bestuurlijke vuurdoop wél goed doorstaan. Besturen is wikken en wegen van afspraken en belangen, keuzes maken en pijn nemen. Het is ook wel zaak om te kiezen en om onduidelijkheid niet te lang te laten bestaan. Die duidelijkheid ligt er nu met deze brief van de staatssecretaris. Het gaat ook over belangen van ondernemers en bewoners, maar ook over de bevoegdheden van het Rijk en de beleidsvrijheid van gemeenten. Met het compromis van de staatssecretaris kunnen wij uit de voeten. Het vraagt gemeenten één jaar niet te handhaven en na zes maanden te evalueren. De overgangsregeling voor emissieklasse 6 wordt verlengd tot 1 januari 2029. Daar valt overigens bijna de helft van al die voertuigen in. Tegelijkertijd worden er afspraken gemaakt en geharmoniseerd voor de bedrijfseconomische omstandigheden en de ontheffing voor netcongestie kan landelijk worden aangevraagd, niet langer per gemeente. Dat lijkt me gewoon winst.

Toch hebben wij ook nog een enkele vraag. Op welke termijn is het covenant met de extra standaardisatie te verwachten? Eerder heeft mijn fractie al gepleit voor een aparte regeling voor de marktkooplui. Dat kwam alweer even aan de orde. Wordt dat nu wel of niet meegenomen? Na zes maanden wordt de boetevrije periode geëvalueerd. Ik neem aan dat het covenant klaar moet zijn als ook het centraal loket voor ondernemers goed moet functioneren voordat de gemeenten mogen gaan handhaven. Hoe staat het eigenlijk met dat centraal loket voor ontheffingen? Is het monitoringsysteem dan ook in de lucht? Kan de staatssecretaris meer duidelijkheid geven over de afgesproken bestuurlijke momenten van evaluatie op basis van het dashboard? Is het dan maandelijks of per kwartaal? Aan welke interventiemogelijkheden denkt hij dan nog? "Alle opties zijn open", staat er in de brief.

Voorzitter, tot slot. Nieuw Sociaal Contract staat voor zorgvuldig bestuur, voor beleid dat met de omgeving, met belanghebbenden en medeoverheden

wordt gemaakt. Kunnen wij ervan op aan dat gemeenten het compromis ook accepteren en meewerken aan de uitvoering? Kunnen wij ervan op aan dat de staatssecretaris erbovenop blijft zitten, in dialoog met de gemeenten? Uiteindelijk is er namelijk op dit dossier vooral behoefte aan duidelijkheid. Mijn fractie steunt het voorstel van de staatssecretaris op hoofdlijnen. Laat dat er dan ook zijn, zodat we vooruit kunnen en zodat bewoners, ondernemers en gemeenten weten waar ze aan toe zijn.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw bijdrage. Het woord is aan de heer El Abassi van DENK.

De heer **El Abassi** (DENK):

Voorzitter, dank. Vandaag spreek ik over bestuurlijke krankzinnigheid. Sommige partijen in dit huis en sommige gemeenten in het land zijn ervan overtuigd dat nul-emissiezones dé oplossing zouden zijn voor betere luchtkwaliteit. Daarom starten ze met het aanpakken van bestelbusjes van ondernemers, maar het einddoel is ook geen geheim meer, namelijk personenauto's met een brandstofmotor uit de stad laten verdwijnen.

Voorzitter. Het klopt natuurlijk dat nul uitstoot leidt tot schonere lucht, net zoals het ook klopt dat je afvalt als je stopt met eten. Maar het is wel zo eerlijk om erbij te vermelden dat je ook sterft als je stopt met eten. Die nuchtere realiteitszin mis ik in dit debat. Niemand is namelijk tegen schonere lucht, een beter klimaat of haalbare maatregelen om dat te bereiken, wellicht met uitzondering van FVD. Maar er moet mij toch wel iets van het hart. Bepaalde partijen in Den Haag en sommige gemeentes in het land hebben zich volledig losgezongen van de realiteit waarin Nederlanders van dag tot dag proberen te overleven. Het lijkt hun hobby te zijn geworden om de schuld van alle problemen in de wereld aan de broek van de ondernemers te hangen, inclusief het klimaat. Het idee om ondernemers te dwingen over te stappen op elektrische busjes komt rechtstreeks van de tekentafels van rijke, welvarende elites, die zich dit soort experimenten kunnen permitteren.

Voorzitter. Wat op papier mooi klinkt, voelt in de praktijk als een strop om de nek van de doorsneeondernemer en de gewone man. Duurzame oplossingen werken alleen als iedereen mee kan doen. Dat is nu bij lange na niet het geval. Dat weten de partijen in dit huis donders goed. Dat weet ook de staatssecretaris en dat weten ook de gemeenten die een wirwar aan uitzonderingen en ontheffingen hebben bedacht om ons emissievrije zones door de strot te duwen.

Voorzitter. Ik ben er helemaal klaar mee. Ik heb geen respect meer voor moreel verheven plannetjes die mensen buitensluiten die de financiële

middelen niet hebben. Wil je verduurzamen? Prima, dan vind je DENK aan je zijde, maar dat moet wel met realistische plannen, binnen een uitvoerbare actieradius, want je kunt een stad niet ontoegankelijk maken voor auto's met brandstofmotoren als 95% nog in zo'n auto rijdt. Dat is de bestuurlijke krankzinnigheid waar ik op doel. Je kunt niet verwachten dat mensen morgen een elektrische auto aanschaffen, omdat jij vanuit het referentiekader van je eigen salaris denkt dat dat zomaar gedaan kan worden. Je kunt niet afspraken maken met grote bedrijven, terwijl je weet dat kleine ondernemers daar de dupe van worden.

Voorzitter. Ik schaam me dat ik zulke vanzelfsprekendheden hier moet uitleggen. Het gebrek aan inlevingsvermogen in bestuurlijk Nederland is zo schrijnend dat mensen het als stuitend ervaren. Ons fantasiebeleid maakt namelijk slachtoffers. Het is tijd dat we dat erkennen en daarom vraag ik de staatssecretaris of hij bereid is te onderzoeken of de invoering van emissievrije zones niet alleen uitgesteld, maar ook afgesteld kan worden. Kan hij ondernemers die al geïnvesteerd hebben in elektrische busjes compenseren of subsidiëren? Kan hij helderheid verschaffen over de gevolgen van deze plannen voor verhuizers en klussers die busjes nodig hebben voor hun werk?

Tot slot. Is de staatssecretaris het ermee eens dat het categorisch uitgesloten moet zijn dat steden ontoegankelijk worden voor personenauto's met een brandstofmotor?

Voorzitter, dank u wel. Dat was het.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Met uw bijdrage zijn we aan het einde gekomen van deze eerste termijn. Ik kijk even naar mijn rechterzijde hoelang we gaan schorsen.

Staatssecretaris **Jansen**:

Een halfuur graag.

De **voorzitter**:

Goed, we gaan een halfuur schorsen en beginnen om 17.20 uur.

De vergadering wordt van 16.50 uur tot 17.20 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik wou beginnen met de heropening van het commissiedebat over zero-emissiezones. Het woord is aan de staatssecretaris om de gestelde vragen te beantwoorden.

Staatssecretaris **Jansen**:

Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan de commissie voor de vragen in eerste termijn. Ik heb een stukje introductie, waarin ik ook al een aantal vragen en opmerkingen zal meenemen. Dan heb ik de mapjes effecten kabinetsbeleid, specifieke groepen, centraal loket en convenant, en het laatste mapje is wat ik maar even "specials" noem; dat zijn wat aparte onderwerpen die niet onder een van de andere mapjes vallen te scharen.

De **voorzitter**:

Heel even tussendoor: ik stel voor om weer vier interrupties per persoon te doen.

Staatssecretaris **Jansen**:

Goed, voorzitter. "Chocola maken" was een van de opmerkingen die de heer Van Dijk maakte in zijn eerste termijn. En dat klopt. Gemeenten, brancheorganisaties, uw Kamer, het kabinet: wij delen volgens mij allemaal het standpunt dat de overgang naar een zero-emissiezone soepel zou moeten verlopen. Ik wil direct duidelijk afbakenen waar het vandaag om gaat. Het gaat om zero-emissiezones en de verduurzaming van bedrijfslogistiek. Het gaat dus om bedrijfsvoertuigen en het gaat zeker niet om personenvoertuigen.

U heeft dit weekend net zoals ik kunnen lezen dat diverse gemeenten van plan zouden zijn om op termijn een zero-emissiezone voor personenvoertuigen in te stellen. Het is juridisch niet mogelijk om een dergelijke zone voor personenvoertuigen in te voeren. Deze gemeenten weten ook dat ik niet van plan ben om een wetswijziging uit te werken die dat wel mogelijk zou maken. Onder het kopje "krantenartikelen" adresseer ik ook direct de buitenlandse kentekens, waar kortgeleden over geschreven werd. De regel voor zero-emissiezones geldt ook voor buitenlandse voertuigen. Gemeenten hebben aangekondigd steekproefsgewijs te gaan handhaven, zoals Rotterdam, of zelfs continu, zoals Maastricht.

Voorzitter. Terug naar waar het wat mij betreft vandaag om draait. Alle partijen zijn het met elkaar eens dat ondernemers niet aan het onmogelijke gehouden kunnen en moeten worden, en dat zij de kans moeten krijgen om in hun eigen tempo toe te werken richting de verduurzaming van hun logistiek. In lijn met dit gezamenlijke uitgangspunt heb ik ruim een week

geleden een afgewogen en gebalanceerd pakket aan maatregelen gepresenteerd. Het kabinetsbeleid houdt vast aan het doel van de zero-emissiezones, schone lucht in onze binnensteden, en voorkomt tegelijkertijd dat ondernemers tussen wal en schip terechtkomen.

Voor gemeenten betekent dit kabinetsbesluit dat zij ondanks ferme bezwaren vanuit uw Kamer en het kabinet vanaf 1 januari 2025 kunnen starten met het instellen van een zero-emissiezone. Voor ondernemers en voor het kritische deel van uw Kamer is de inzet van dit kabinet om te voorkomen dat in het eerste jaar boetes worden uitgeschreven, en dat ondernemers met een schone emissieklasse 6 dieselbus, conform de wens van de motie, in totaal vier jaar uitstel voor zero-emissiezones krijgen tot 1 januari 2029. Dit laatste gaat op voor bijna de helft van alle bedrijfsbussen, ongeveer 46%. Beide maatregelen geven ondernemers meer tijd en ruimte voor de overstap naar een elektrisch bedrijfsvoertuig.

Daarnaast ga ik met gemeenten in gesprek over de landelijke dekking van belangrijke ontheffingen, waaronder bedrijfseconomische omstandigheden en ook, zoals in eerste termijn al langskwam, netcongestie. Dit schept uniformiteit en duidelijkheid richting ondernemers, een duidelijke wens uit het hoofdlijnenakkoord én het regeerprogramma. Ten slotte gaan we de impact van zero-emissiezones monitoren en zullen we indien nodig bijsturen. Hiertoe behouden we alle mogelijke maatregelen open.

Voorzitter. Alles bij elkaar opgeteld is in de ministerraad een afgewogen en gebalanceerd pakket aan maatregelen goedgekeurd. Hier zouden alle betrokken partijen zich in moeten kunnen vinden. Het is een pakket aan maatregelen waarmee ik bovendien binnen de kaders van het regeerprogramma het maximaal haalbare resultaat op tafel leg. In een eerder debat met uw Kamer gaf ik u een overzicht van de verhoudingen onder de sectorpartijen. Dit overzicht breng ik graag nog een keer in herinnering. De partijen die door willen met de invoering van zero-emissiezones zijn Transport en Logistiek Nederland, evofenedex, RAI Vereniging, BOVAG, Techniek Nederland, OnderhoudNL, MKB INFRA, VHG, dat zijn de hoveniers, NOA, dat is de afbouw, en AFNL, dat zijn de aannemers. Ook MKB-Nederland en VNO-NCW hebben aangegeven door te willen gaan met de invoering per 1 januari 2025. Partijen die uitstel willen, zijn de ambulante handel, marktkooplui, Ondernemend Nederland en meerdere ondernemers die dit in de media hebben geuit.

Voorzitter. Alle partijen in dit dossier hebben, ieder op zijn eigen manier, het belang van ondernemers scherp op hun netvlies. Daar ben ik van overtuigd. Een deel van uw Kamer komt daarbij echter tot een andere weging dan de gemeenten. In het kabinetsbesluit kunnen alle partijen elkaar ontmoeten binnen de kaders van het hoofdlijnenakkoord.

De afgelopen tijd is mij opnieuw duidelijk geworden dat de gemeenten en een deel van de Kamer toch heel verschillend tegen deze materie aankijken. Gemeenten geven aan weinig te voelen voor de inzet van het kabinet om tot

een boetevrije periode van één jaar te komen. Zij zien niks in een periode langer dan zes maanden. In eerste instantie was hun inzet zelfs slechts vier maanden. Anderzijds wordt er in uw Kamer juist gevraagd om langer uitstel. Het spijt mij te moeten concluderen dat ondernemers helaas weinig kopen voor deze verschillen van inzicht tussen de Kamer enerzijds en de gemeenten anderzijds. Ondernemers snakken namelijk naar duidelijkheid. Dat is ook een aantal keren in de eerste termijn van de Kamer langsgesproken. De klok tikt onverbiddelijk door. Het is al bijna 1 januari.

In dit dossier constateer ik een duidelijke wederzijdse afhankelijkheid tussen gemeenten en het Rijk. De gemeenten gaan over de invoering van de zero-emissiezones en het verzoek aan het Openbaar Ministerie om boetevrije periodes. Het Rijk daarentegen, aangestuurd door de Kamer, gaat over overkoepelende wet- en regelgeving. Dit kabinetsbesluit is dan ook een compromis dat op een weloverwogen manier recht doet aan ieders belangen en bevoegdheden. Hiermee vinden we de balans tussen bestaande afspraken en de nieuwe politieke werkelijkheid. Aan gemeenten doe ik daarom de oproep: beweeg mee en werk samen met ons aan een boetevrije periode van één jaar. Aan uw Kamer vraag ik: omarm de in totaal vier jaar uitstel voor de schone dieselbusjes in emissieklasse 6 en de winst van één jaar boetevrij.

Voorzitter. Het kabinetsbeleid dat er nu ligt, biedt aan alle betrokken partijen, of ze nu positief of kritisch zijn over zero-emissiezones, aanknopingspunten om precies datgene te realiseren waar we het met elkaar over eens zijn, namelijk dat we de ondernemers niet aan het onmogelijke mogen houden en willen voorkomen dat zij tussen wal en schip vallen.

De **voorzitter**:

Ik zie de eerste interrupties. Ik wil voorstellen om na elk blokje even een interruptie te doen en niet tussendoor. Zo kunnen de mensen thuis nog enigszins volgen wat hier gebeurt. Ik zag de heer Heutink als eerste zijn hand opsteken.

De heer **Heutink** (PVV):

De staatssecretaris noemt dit pakket "een afgewogen en gebalanceerd pakket", terwijl het in de praktijk betekent dat straks ruim 48% van alle dieselauto's, bestelbusjes en vrachtauto's niet meer de binnensteden in mag. De consequentie daarvan is dat al die ondernemers, ruim 100.000, dit niet meer gaan meemaken. Dus mijn vraag aan de staatssecretaris is: wanneer komt u met een beter voorstel? Wanneer komt u met het voorstel om het voor alle emissieklassen gewoon uit te stellen tot 2029, conform de motie zoals de Kamer deze bij meerderheid heeft aangenomen, meneer de staatssecretaris?

Staatssecretaris **Jansen**:

Dank voor deze vraag, zeg ik richting de PVV. De feiten. Emissieklasse 0 tot 4 betreft 27% van de ondernemers, emissieklasse 5 betreft 26%, emissieklasse 6 betreft 46% en de groep met zero-emissie is 1,8%. Als we overgaan tot invoering per 1 januari 2025, is het brutopercentage dat deze zones niet meer in mag 27%. Het nettopercentage is lager, want dit houdt rekening met de vrijstellingen, de bestaande milieuzones en of dit type momenteel überhaupt in die zones komt. De schatting van het kabinet is op dit moment dat het tussen de 5% en de 15% ligt. Daar praten we over. Bij vrachtwagens in emissieklasse 0 tot 4 is dat overigens 11%, in emissieklasse 5 is het 20%, in emissieklasse 6 is het 68% en in de zero-emissieklasse is het slechts 0,7%. Dat zijn de feitelijke cijfers. Dus wanneer kom ik met een beter voorstel? Dit laat juist zien dat wij met dit voorstel oog hebben gehad voor alle ondernemers en alle typen vervoer. Het probleem ligt uiteindelijk bij een percentage dat tussen de 5% en de 15% ligt.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag van de heer Heutink.

De heer **Heutink** (PVV):

Leuk hoor, deze cijfers. Hartstikke bedankt. Maar het betekent wel dat we duizenden vrachtwagens, duizenden bestelbusjes ... Het kabinet laat daarmee duizenden ondernemers in de kou staan. Daar geldt dit "compromis", zoals de staatssecretaris dit noemt, niet voor. Mijn vraag is dus de volgende. Leuk hoor, dat we nu allemaal feiten en cijfertjes krijgen, maar de opdracht van de Kamer was helder: uitstel voor ondernemers tot 2029, dus niet zes maanden, niet een jaar en niet alleen zero-emissieklasse 6 een jaar vooruitschuiven. Die mensen zouden pas in 2028 in de problemen komen. Het komt niet eens in de buurt van wat de Kamer vraagt. Ik vraag het nog één keer. Gaat de staatssecretaris met een beter voorstel komen? Zo nee, waarom niet? En zo ja, hoelang gaat dat dan nog duren?

Staatssecretaris **Jansen**:

Volgens mij heb ik net betoogd dat wij met dit voorstel recht denken te doen aan de motie, aan het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma en aan de stelling van de gemeenten. Natuurlijk heb ik de afgelopen tijd ook met de gemeenten gesprekken gevoerd om te kijken of er andere mogelijkheden waren, bijvoorbeeld langer uitstel of een spoed-AMvB, om maar wat te noemen. Uiteindelijk heb ik ook te maken met een afspraak. Dat is ook

geschetst in de onderlinge discussie in de eerste termijn. Gemeenten gaan over de zero-emissiezones. Dat heb ik net ook in mijn bijdrage gezegd. Wij gaan over de wettelijke kaders. Maar de gemeentes kunnen zelfstandig besluiten of ze dit willen doen. Ik heb de afgelopen tijd geprobeerd de gemeenten zover te krijgen dat ze akkoord gaan met twaalf maanden boetevrij. Op dit moment is de situatie dat de gemeenten niet verder willen gaan dan zes. Het gesprek daarover loopt nog.

Overigens, alle andere dingen die in de eerste termijn zijn genoemd, zoals knelpunten, dingen waar we tegenaan lopen en meer uitzonderingen, zijn precies de dingen waar we de komende periode met elkaar het gesprek over willen voeren. Waarom hebben wij ingezet op een jaar boetevrij en op een evaluatie na zes maanden? Dat deden we juist om te kijken of we iedereen werkelijk in beeld hebben en of er bepaalde groepen ondernemers zijn die tussen wal en schip vallen. Zo ja, dan kunnen we daar met elkaar naar kijken en daar een uitzondering voor realiseren. Dat was precies onze insteek.

Er is ook gevraagd -- daar kom ik misschien zo direct nog uitgebreider op terug -- of er nu sprake is van een desinvestering. Door het voorstel om een jaar boetevrij te werken, zullen er ondernemers zijn die misschien een jaar te vroeg hebben geïnvesteerd in zero-emissievoertuigen. Dat wil niet zeggen dat het een desinvestering is. Ze hebben een jaar te vroeg die investering gedaan. Ga je werken aan langer uitstel, bijvoorbeeld vier jaar voor alle ondernemers, zoals ik de heer Heutink hoor zeggen, dan praat je inderdaad wel over een mogelijke desinvestering. Dan lopen we het risico. Maar ik kom nog uitgebreider terug op het feit dat er boeteclaims gaan komen. Dat is nou precies waarom wij hebben gezegd: volgens mij doen wij recht aan vier jaar uitstel voor emissieklasse 6 en aan het feit dat we willen kijken hoe we voorkomen dat ondernemers tussen wal en schip vallen. Dat hebben we gedaan door een jaar boetevrij voor te stellen. Nogmaals, wij moeten nog met de gemeenten overleggen of zij daarin mee willen gaan. Anders hebben we een andere discussie.

De **voorzitter**:

Ik zie nog een vervolgvraag.

De heer **Heutink** (PVV):

Dit betekent dus concreet dat de helft van al die ondernemers gewoon in de problemen gaat komen. Het is leuk dat het kabinet aan gemeenten vraagt om een jaar geen boetes uit te delen, maar we hebben nul garanties. We hebben nul garanties van al die gemeenten die zeggen: prima voorstel. Sterker nog, die gemeenten blijven vasthouden aan vier maanden uitstel. Ook wordt er nog een tussenpauze ingebouwd en wordt er gezegd: we gaan zes maanden kijken of er nog langer uitstel nodig is. We kunnen toch

allemaal op onze klompen aanvoelen dat langer uitstel nodig is en dat binnen een jaar al die ondernemers geen dure elektrische bus kunnen aanschaffen? Ze hebben langer nodig dan één jaar. Ze hebben in ieder geval vier jaar nodig, tot 2029. Dat wenst ook een meerderheid van deze Kamer. Niet alleen de heer Heutink en de PVV vragen hierom; de meerderheid van de Kamer, die zich er per motie voor heeft uitgesproken om dit te realiseren, vraagt hierom. Ik hoop dat de staatssecretaris beseft dat het voorstel dat nu wordt verdedigd daar nog niet eens bij in de buurt komt.

Staatssecretaris **Jansen**:

Volgens mij heb ik ook gezegd in mijn beantwoording van zonet dat dit voorstel een compromis is. Iedereen voelt daar pijn van. Ook het kabinet voelt daar pijn van. Maar als ik op dringend verzoek van de Kamer moet overgaan tot een spoed-AMvB, om maar een voorbeeld te noemen, dan praten we over een termijn van tussen de 13 en 63 weken, als alles meezit. Dan slaan we een aantal stappen over, waarvan een deel van de Kamer zal zeggen dat je dat niet moet doen omdat je daarmee de zorgvuldige besluitvorming gaat beïnvloeden. Maar goed, dat duurt dus tussen de 13 en 63 weken. En dan hebben we alsnog de situatie dat per 1 januari de zero-emissiezones gewoon ingaan en het iedere gemeente vrijstaat daar op zijn eigen wijze invulling aan te geven. Dat is nou precies wat wij probeerden te voorkomen.

Wij willen juist dat er duidelijkheid is voor ondernemers. Wij willen zo veel mogelijk harmonisatie en standaardisatie. Dat zijn precies de termen die ook in het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma terugkeren. Dat is wat wij hebben geprobeerd met deze brief en dit voorstel. Er is een uitzondering voor de ambulante handel. Net kwam al voorbij dat er ook een uitzondering is voor kermisexploitanten, dat wil zeggen voor voertuigen jonger dan dertien jaar. De discussie was waar het nou precies over gaat. Nou, voor voertuigen jonger dan dertien jaar is het standaard. Voertuigen ouder dan dertien jaar kunnen onder een andere uitzonderingsregel vallen, bijvoorbeeld bedrijfseconomisch. Dat zijn de mogelijkheden die op die manier gecreëerd worden. Sorry, voorzitter, ik laat me even afleiden door een gebaar van een van de Kamerleden. Maar goed, wij hebben dit bedoeld om te voorkomen dat kermisexploitanten in de problemen zouden komen.

De **voorzitter**:

Ik zie mevrouw Veltman al een tijdje vragen om een interruptie.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Ik probeer te vinden waar de staatssecretaris ons gerust kan stellen als het gaat om de zorgen van de ondernemers die hier zo veel hinder van ondervinden. Die geruststelling vind ik nog niet. De staatssecretaris zegt dat hij inzet op een jaar niet beboeten. De gemeenten zitten op zes maanden. Ik kan niet zo goed uit de voeten met het feit dat hier totaal geen garanties zijn. Als je overweegt om een jaar niet te beboeten, heb je in ieder geval een jaar de tijd om zaken goed te regelen, waaronder mogelijkheden voor vrijstellingen en ontheffingen tot 2029, zoals in de motie gevraagd is. Dus welke garanties kan de staatssecretaris ons geven, vraag ik toch nog maar een keer.

Staatssecretaris **Jansen**:

De garantie is dat ik met de gemeenten in ieder geval die zes maanden heb, maar dat ik wil inzetten op dat jaar, precies conform de brief die wij gestuurd hebben. Alleen gaan de gemeenten er op dit moment niet mee akkoord. Of ze het gaan doen, is maar de vraag. Maar er zijn wel afspraken gemaakt. Volgens mij zei de heer De Hoop dat ook. De gemeenten gaan over de instelling van de zero-emissiezones. De gemeenten kunnen besluiten of zij bij het Openbaar Ministerie daadwerkelijk een jaar boetevrij willen. Wij kunnen het willen, maar als ik het wil afdwingen is mijn enige middel een spoed-AMvB. Maar daarmee zet je wel de deur voor onduidelijkheid richting de ondernemers helemaal wijd open omdat we niet weten waar ze uitkomen. En dat is nou juist wat we niet willen. Ik snap de wens van de Kamer om iedereen zekerheid te bieden. Dat hebben wij geprobeerd met dit voorstel. Het is een compromis tussen alle smaken die er zijn; de chocola die we zelf hebben moeten maken. Dit is wat daaruit is gekomen. Is dat niet voldoende, dan hoor ik heel graag van de Kamer wat ik dan nog meer zou moeten doen, anders dan een spoed-AMvB.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Wat verstaat de staatssecretaris onder "een compromis"?

Staatssecretaris **Jansen**:

Wat ik versta onder een compromis is datgene wat wij nu op papier hebben gezet. Kijkend naar de Kamer, kijkend naar het hoofdlijnenakkoord, kijkend naar het regeerprogramma, kijkend naar draagvlak binnen het kabinet, kijkend naar de positie van de gemeenten en kijkend naar wat het uiteindelijk voor de ondernemers betekent, is dit het compromis waarop we zijn uitgekomen.

De **voorzitter**:

Een vervolgvraag van de heer De Hoop?

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Ja, een vervolgvraag. Onder een compromis versta ik dat er een overeenkomst is tussen beide partijen en dat je daarbij beide iets toegeeft. Dat is meestal wat een compromis is. Het probleem is dat de staatssecretaris hier de illusie wekt dat hij een compromis gevonden heeft, terwijl dat er helemaal niet is. Het zijn nota bene de gemeenten zelf geweest die zeggen dat de staatssecretaris met het voorgenomen besluit naar buiten is gegaan, zonder een gezamenlijk akkoord tussen het Rijk en de gemeenten. De Telegraaf schrijft: "De gemeenten komen superlatieven tekort om wat ze vinden van het zwabberbeleid van Jansen: we zijn overrompeld en niet akkoord." Als dit de reactie van gemeenten is, dan kunt u toch niet stellen dat u een compromis hebt bereikt?

Staatssecretaris **Jansen**:

Voorzitter, we lopen vooruit op een van de mapjes die ik hier heb, maar in de brief -- u kunt 'm 10 of 100 keer lezen -- staat niet dat er overeenstemming is met de gemeenten. Er staat juist in dat we nog het gesprek met de gemeenten aangaan. De gemeenten hebben gelijk: er is nog geen overeenstemming. Dat heb ik ook netjes in de ministerraad gemeld. Er was nog geen overeenstemming, maar het is wel onze inzet om hier met gemeenten uit te komen. Als u het hebt over betrouwbaar overkomen en het feit dat gemeenten nogal verbolgen zijn, zeg ik het volgende. Op 4 oktober was er een overleg. In dat overleg heb ik tot drie keer toe gezegd dat het kabinet nog geen besluit had genomen. Een kwartier na dat overleg staat er in de pers de mededeling dat het kabinet zijn verzet laat vallen. Ik wil maar even aangeven hoe er wordt geopereerd in dit dossier. Baal ik daarvan? Ja, als een stekker. Ik baal hier gigantisch van, want ik moet daar vervolgens in dat weekend weer op reageren. Het is dus niet zo dat het alleen aan onze kant zit. Het zit aan alle kanten. Er wordt aan alle kanten op een eigen manier naar de feiten gekeken.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Dan heb ik toch nog een vervolgvraag, want dit zegt natuurlijk genoeg over de verhouding tussen de staatssecretaris en de gemeenten. Vind ik het goed dat de gemeenten naar buiten klappen als de staatssecretaris een overleg met ze heeft gehad? Als staatssecretaris zou ik dat ook heel vervelend vinden, maar om daarna een zogenaamd compromis op tafel te leggen, terwijl zij zelf zeggen dat ze overrompeld zijn, helpt natuurlijk ook niet. Zij zijn

juist degene die moeten handhaven. Mijn concluderende vraag is dan: in hoeverre is de staatssecretaris er op dit moment zeker van dat gemeenten daadwerkelijk gaan handhaven wat hij nu voorstelt? Als dat namelijk niet het geval is, waar zijn we dan mee bezig?

Staatssecretaris **Jansen**:

Ondanks de stoeve start op 4 oktober zijn er in de tussentijd drie overlegmomenten geweest met een deel van de gemeenten. Zij hebben zelf een aantal gemeenten naar voren geschoven die namens de hele groep praten. We hebben iedere keer op inhoud geprobeerd daar met elkaar uit te komen, tot drie keer toe. Sterker nog, ik heb afgelopen maandag nog gesproken met een wethouder en ik heb vorige week donderdag of vrijdag nog gesproken met een wethouder die namens de groep het woord voerde. Er is dus continu overleg. We kijken ook of we er met elkaar uit kunnen komen. Binnen de gemeenten is er bij sommige enige bereidheid om mee te bewegen en bij een aantal andere gemeenten is die bereidheid er niet op dit moment. We gaan op een hele normale manier met elkaar om, maar er zijn wat stoeve momenten geweest daartussenin. Een van de redenen dat gemeenten via de pers naar buiten zijn gekomen, is dat er nog geen overstemming is. Dat klopt. In de brief staat ook gewoon dat we nog in overleg gaan. Maar je kunt dat ook lezen -- dat ben ik met de heer De Hoop eens -- alsof het lijkt alsof er overeenstemming is. Maar die is er dus niet. Dat heb ik ook netjes met de gemeenten afgesproken toen ik zei: we gaan ermee naar buiten.

De heer **Vermeer** (BBB):

Dank aan de staatssecretaris voor in ieder geval de eerste antwoorden en het staatje van hoeveel bestelwagens hier eigenlijk door getroffen worden, namelijk 5% tot 15%. Dat is het aantal bestelwagens. Ik zou ergens volgende week graag nog schriftelijk ontvangen over hoeveel ondernemers het gaat, want vaak zijn het de grote leasevloeten van de grote bedrijven die al door elektrisch vervangen zijn. Dan houd je meer ondernemers over dan 5% tot 15% is mijn stellige overtuiging.

We zouden ook het volgende kunnen vragen. Als het er maar 5% tot 15% zijn, waarom verlenen we dan niet gewoon uitstel tot 2029? Het hoofddoel van al die emissiebeperkingen is dan namelijk allang bereikt. Waarvoor zitten we dan nog al die mensen te pesten, terwijl het hoofddoel al bereikt is?

Maar wat mij nog meer intrigeerde, was de toezegging van de staatssecretaris dat de impact gemonitord wordt. Daar zou ik graag iets meer over horen. Ook zei hij dat "waar nodig wordt bijgestuurd". Na alles wat er nu gezegd is, vraag ik me af wat die bijsturing in kan houden, want de staatssecretaris zegt dat hij niks kan omdat het bij de gemeenten ligt. Is er

dan wel de bereidheid in het kabinet om een spoed-AMvB af te kondigen? Bij welke rode vlag mag die spoed-AMvB dan op tafel gelegd worden?

Staatssecretaris **Jansen**:

De gevraagde informatie kunt u deze week nog ontvangen. Dat is bij dezen een toezegging, voorzitter.

Welke mogelijkheden hebben we nog? We gaan ook een nieuw convenant met de gemeenten afsluiten. Daarin willen we juist alle uitzonderingen die er zijn, ook dingen waar we recenter tegenaan zijn gelopen, een plek geven als onderdeel van het totaalpakket dat we voor ogen hebben. Daarom moeten we ook continu met elkaar in gesprek blijven, dus met de gemeenten en het ministerie. Dat is ook wat we doen. We proberen iedere keer beter in beeld te krijgen of we alle ondernemers goed in beeld hebben, zodat we waar nodig op dat soort punten kunnen bijsturen met bepaalde ontheffingen.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik begrijp dat de route om uit de impasse te komen die spoed-AMvB is. Ja, de gemeenten gaan over de invoering van zo'n zero-emissiezone, maar wij, hier, gaan binnen het besluit dat gaat over kentekens, het kentekenreglement en vervoerstekens ... Dat komt volgens mij uit het RVV 1990, dat gaat over de kaders waarbinnen zo'n zero-emissiezone kan worden ingevoerd en waarin staat aan welke regels die bebording dan moet voldoen. Met andere woorden, de staatssecretaris kan het dus voor emissieklasse 6 al een jaar uitstellen. Dat kan hij blijkbaar doen middels dat reguliere AMvB-wetgevingstraject dat hij gaat opstarten. Dan begrijp ik niet waarom hij niet eenzelfde procedure kan doorlopen voor alle andere emissieklassen. Wij gaan namelijk over de kaders en de gemeenten over de invoering. Dat is precies wat is afgesproken in het hoofdlijnenakkoord en dat is precies wat nodig is om dit te realiseren. Ik begrijp niet waarom de staatssecretaris niet overweegt, of al maanden terug heeft overwogen, om dit op deze manier te doen. Dit is namelijk de manier waarop we kunnen voorkomen dat al die ondernemers straks in de problemen gaan geraken. Ik verwacht van de staatssecretaris dat hij komt met een toezegging, dat hij dit gaat overwegen, dat hij hier serieus naar gaat kijken en dat hij de Kamer binnen twee weken gaat informeren over hoe dit kan en hoe hij dit gaat regelen.

Staatssecretaris **Jansen**:

Wederom dank voor deze vraag. Er zijn twee dingen die ik daarover wil opmerken. Er is draagvlak voor het kabinetsvoorstel. In eerste instantie ben ik daar verder in gegaan, maar dit is waar we draagvlak voor hebben binnen

het kabinet. In de brief die u nu ontvangen heeft, ziet u hoe we uitvoering geven aan deze motie. Er was op dit moment geen draagvlak voor meer.

Ik heb net ook al het volgende gezegd. Als we met die spoed-AMvB aan gang gaan, of dat nou 13 of 63 weken duurt, of iets daartussenin, staat het de gemeenten in de tussentijd nog steeds vrij om per 1 januari zero-emissiezones in te voeren. Dan is er geen enkele harmonisatie en standaardisatie. Daar zijn ondernemers dan de dupe van, omdat er onduidelijkheid is. Dat is het probleem waar ik tegenaan loop. Dat is precies de reden waarom ik met dit compromisvoorstel naar het kabinet ben gegaan, waar ik draagvlak voor heb, juist om te voorkomen dat de ondernemers tussen wal en schip komen te vallen. Had ik het beter en mooier willen zien voor de ondernemers? Ja, persoonlijk had ik dat graag willen zien. Maar hier heb ik draagvlak voor. Dit is waar iedereen in het kabinet achter staat.

De voorzitter:

Dan wil ik u vragen om verder te gaan met uw volgende blokje.

Staatssecretaris Jansen:

Dat zijn alle vragen over de effecten van het kabinetsbeleid. Een deel zal ik misschien overslaan, omdat ik dat al gehad heb. Maar ik zal wel refereren aan datgene wat ik daar al over gezegd heb.

Mevrouw Veltman van de VVD: welke opties zijn er onderzocht om invulling te geven aan de motie-Veltman? Binnen de kaders van de motie en het regeerprogramma hebben we alle opties onderzocht die er waren. Dat waren een aantal opties. We hebben niet alleen gekeken naar wat we qua ontheffingen extra kunnen harmoniseren, zoals ontheffing voor bedrijfseconomische omstandigheden en netcongestie -- ik noemde dat net ook al -- maar ook naar wat we eventueel kunnen aanpassen in de overgangsregeling voor bestelbussen en vrachtwagens in de emissieklassen 5 en 6, en of we ontheffing voor specifieke doelgroepen kunnen toevoegen. Hierbij is gekeken naar de belangen van alle verschillende betrokken partijen. Daarvoor hebben we juist de gesprekken gevoerd met ondernemers, gemeenten en ook met Kamerleden. Mij is duidelijk geworden dat al deze partijen helaas, zoals ik al een paar keer heb gezegd, nogal verschillend tegen dit dossier aankijken. Dit pakket aan maatregelen is terug te vinden in het voorstel dat we hebben gedaan. Dat heb ik voorgelegd in de ministerraad en daar heb ik akkoord voor gekregen.

Dan een vraag van de heer De Hoop van GroenLinks-PvdA: hoe kijkt u aan tegen de huidige ontwikkeling, die haaks staat op de rust die Berenschot adviseerde? Ik wil zo snel mogelijk een einde maken aan de onduidelijkheid bij de ondernemers, en rust bieden door de balans te vinden tussen

bestaande afspraken en de nieuwe politieke werkelijkheid. Aan gemeenten doe ik daarom de oproep om mee te bewegen en samen met ons te werken aan een boetevrije periode van een jaar. Dat heb ik zonet ook al gezegd. Aan de Kamer vraag ik om de vier jaar uitstel voor de emissieklasse 6-dieselbusjes en de winst van één jaar boetevrij te omarmen.

Dan een vraag van mevrouw Veltman: kunt u de garantie geven dat de boetevrije periode één jaar zal zijn? Volgens mij ben ik daar zonet al op ingegaan.

De **voorzitter**:

Zou u uw interruptie kunnen bewaren tot het einde van het blokje, mevrouw Veltman?

Staatssecretaris **Jansen**:

Anders ga ik er iets uitgebreider op in, voorzitter. Misschien kan dat een vraag voorkomen.

De **voorzitter**:

Nee, ik zou gewoon even doorgaan met uw betoog.

Staatssecretaris **Jansen**:

De gemeenten gaan, zoals ik net heb betoogd, over de invoering van zero-emissiezones, net als over het verzoek aan het Openbaar Ministerie over een boetevrije periode. Daarmee kan ik dus geen garantie geven over de lengte van de boetevrije periode. Wel kan ik hierop een inspanningsverplichting geven. Ik zal me absoluut tot het uiterste inspannen om dit voor elkaar te krijgen. Ik doe nogmaals een oproep aan de gemeenten: beweeg met ons mee; we moeten werken aan die boetevrije periode van een jaar.

Dan een vraag van de heer Bamenga: heeft de staatssecretaris rekening gehouden met mogelijke rechtszaken door uitstel, afstel of een lange boetevrije periode? Mochten er eventueel rechtszaken komen, dan zien we die met vertrouwen tegemoet. We hebben naar alle belangen gekeken, dus zowel naar die van de gemeenten als die van de ondernemers en zowel naar die van voorstanders als naar die van tegenstanders. Dat hebben we zorgvuldig gedaan. Daarmee hebben we ook een gebalanceerd kabinetsbesluit gepresenteerd. Zoals ik zonet al betoogde, is er bij een boetevrije periode niet zozeer sprake van een desinvestering als wel van een investering die misschien een jaar te vroeg is gedaan.

Dan een vraag van de heer Bamenga en mevrouw Veltman: wat gaat de staatssecretaris doen om het vertrouwen van de gemeenten en de ondernemers te herstellen? In de afgelopen periode hebben wij nauw samengewerkt met gemeenten, brancheverenigingen en belangenorganisaties. In de Kamerbrief heb ik een voorstel gedaan waarop alle partijen zich uiteindelijk zouden moeten kunnen ontmoeten binnen de kaders van onder andere het hoofdlijnenakkoord. Ik ben me er ook van bewust dat ik zal moeten samenwerken met alle betrokken partijen om meer invulling te geven aan dit plan. In de komende periode ga ik dan ook graag in gesprek met de gemeenten en de brancheverenigingen. Ik heb er alle vertrouwen in dat we op een constructieve manier kunnen samenwerken, omdat we allemaal hetzelfde doel nastreven, namelijk het soepel laten verlopen van de overgang naar zero emissie.

Hoe kijk ik aan tegen de tweede brief van Berenschot, waarin het zegt dat optrekken met de gemeentes cruciaal is? Dat is wederom een vraag van de heer De Hoop. In dit dossier constateren we duidelijk een wederzijdse afhankelijkheid tussen gemeenten en Rijk. De gemeenten gaan over de invoering van de zero-emissiezones, evenals over het verzoek aan het Openbaar Ministerie. Ik ga met de gemeenten in gesprek over de boetevrije periode, harmonisatie en belangrijke ontheffingen, waaronder bedrijfseconomische omstandigheden en netcongestie. Uiteindelijk moet dit uniformiteit en duidelijkheid bieden richting ondernemers. Dat is volgens mij een wens uit zowel het hoofdlijnenakkoord als het regeerprogramma.

Dan een vraag van de heer Van Dijk van NSC: kunnen we ervan op aan dat de gemeenten dit compromis accepteren en meewerken aan de uitvoering, en dat de staatssecretaris erbovenop blijft zitten? Volgens mij ben ik daar zonet op ingegaan. Ik kan u geen garanties geven anders dan dat ik continu in gesprek ben, ook met de gemeenten, om te kijken of we hier op een goede manier uit kunnen komen.

Dan een vraag van de heer De Hoop. De gemeenten noemen dit onbetrouwbaar bestuur en vinden dat het lokale gezag wordt ondermijnd, en ze zeggen bovendien dat de staatssecretaris het wist. Volgens mij ben ik daar net al uitgebreid op ingegaan.

De heer Bamenga vraagt hoe het kan dat er een verschil zit tussen wat de staatssecretaris schrijft en wat de wethouders schrijven. Volgens mij ben ik daar ook op ingegaan.

Dan nog een vraag van de heer Bamenga: hoe kijkt de staatssecretaris aan tegen de negatieve invloed die dit gaat hebben op de CO₂-reductie in Nederland? Ik denk dat dat een interessante vraag is. De klimaatdoelstellingen komen hierdoor namelijk niet in gevaar. In de berekening van het Klimaatakkoord en ook in de jaarlijkse Klimaat- en Energieverkenning, KEV, wordt pas per 2030 gerekend met het CO₂-effect van zero-emissiezones. Met dit kabinetsbeleid houden wij dus vast aan de

doelen van de zero-emissiezones, namelijk schone lucht in onze binnensteden en CO₂-reductie.

Nog twee vragen en dan heb ik dit kopje afgerond, voorzitter.

Wederom een vraag van de heer Bamenga. Welke maatregelen ga ik nemen om de negatieve effecten van het plan te compenseren? Volgens mij heb ik dat net aangegeven. De doelstellingen voor 2030, zowel het Klimaatakkoord als het Schone Lucht Akkoord, komen met dit beleid niet in gevaar. Wij zien dan ook geen reden om hier extra voor te compenseren.

De laatste vraag is van de heer El Abassi van DENK. Kan ik ondernemers die al hebben geïnvesteerd, compenseren of subsidiëren? Ik heb geen plannen voor een compensatieregeling, want ondernemers hebben de afgelopen jaren ruimschoots gebruik kunnen maken van bestaande subsidieregelingen voor de aanschaf van een zero-emissiebestelbusje en -vrachtwagen. Ook is er een subsidieregeling voor de laadinfrastructuur. Het gaat om tientallen miljoenen in de afgelopen vier jaar.

Dat was het kopje effecten kabinetsbeleid.

De **voorzitter**:

Dan kijk ik even naar de leden om te zien of er vragen of interrupties zijn. Ik zie geen interrupties. O, toch wel. Mevrouw Veltman.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Ik hoor de woorden: de Kamer kan één jaar boetevrij zien als winst. Dat heb ik de staatssecretaris twee keer horen zeggen. Het is heel goed dat er een inspanningsverplichting is -- ik verwacht niet anders van een staatssecretaris -- maar ik zie het niet als winst als ik geen garanties krijg. De VVD wil graag garanties voor de ondernemers die er nu van wakker liggen, die niet weten hoe ze vanaf 1 januari -- dat is over vier weken -- en in de periode daarna het probleem moeten oplossen. Hoe moeten ze daar nou mee verder? Ik vraag me dus toch af wat er dan precies wordt bedoeld met "winst".

Staatssecretaris **Jansen**:

De winst is dat we vanuit het voorstel van de gemeenten in ieder geval van vier naar zes maanden zijn gegaan. Maar wat ik bedoel met winst, is het volgende. We hebben nog een aantal maanden de tijd om met die gemeenten het gesprek te voeren en om toch, gehoord de discussie in de Kamer, gehoord de wens vanuit het kabinet, naar dat één jaar boetevrij toe te werken. Dat is de winst die we hebben. Heb ik een garantie? Ik heb het net

al twee keer eerder gezegd: nee, ik kan u geen garantie geven, anders dan dat ik het gesprek daarover ga blijven voeren met de gemeenten.

De heer **El Abassi** (DENK):

Ik heb inderdaad de minister gevraagd of de ondernemers met elektrische busjes gecompenseerd of gesubsidieerd konden worden. Maar voorafgaand daaraan had ik een andere vraag gesteld, namelijk of hij bereid was om te onderzoeken of emissievrije zones niet alleen uitgesteld, maar zelfs afgesteld konden worden. Mijn bedoeling was om die twee vragen aan elkaar te koppelen. Stel dat we dit zouden afstellen en dat dit niet zou doorgaan, kunnen we dan die ondernemers compenseren? Dat is eigenlijk de vraag zoals ik 'm bedoelde. Ik heb net een ander antwoord gekregen van de staatssecretaris, waarin hij lijkt aan te geven: ze hebben al tientallen miljoenen aan subsidies gehad, dus zijn we niet van plan om meer subsidies te geven. Dat is niet de insteek die ik bedoelde.

Staatssecretaris **Jansen**:

Ik kom daar zo op terug, als dat goed is, voorzitter.

De **voorzitter**:

Ik zie geen andere interrupties, dus u kunt uw betoog vervolgen.

Staatssecretaris **Jansen**:

Voorzitter. Dan kom ik bij het onderwerp specifieke groepen. Ik begin met een vraag van de heer Vermeer van de fractie van BBB. Kan ik de keiharde garantie geven dat er geen zero-emissiezones voor personenauto's komen of dat er via milieuzones gelijkwaardige beperkingen worden ingesteld? Ja, die garantie kan ik geven. In de wet is aangegeven voor welke voertuigen zero-emissiezones mogelijk zijn. Het gaat hier alleen om bestel- en vrachtauto's. Er kunnen dus geen zero-emissiezones op personenauto's worden ingesteld. Ik heb ook geen enkele intentie of geen enkel plan om de wet hiervoor aan te passen. Ik heb de steden daar al over geïnformeerd. Gemeenten hebben wel de mogelijkheid om milieuzones in te voeren. Daar ging een van de interruptietjes net ook over. Milieuzones kunnen niet gebruikt worden om een zero-emissiezone voor personenauto's in te voeren.

Dan ga ik naar een vraag van de heer Van Dijk van de fractie van NSC: kan er in de regeling voor marktkooplui ook een regeling voor ambulante handel worden meegenomen, zodat markthandelaren niet in gemeente A welkom zijn en in gemeente B geweerd worden? Gemeenten kunnen op basis van de

huidige ontheffingen maatwerk bieden aan de marktkeoplui. Wij gaan met de gemeenten en de brancheorganisatie bespreken of het nodig is om een meer geharmoniseerde afspraak op te nemen in het nieuwe convenant. Ik denk dat dat wenselijk is, omdat je daarmee duidelijkheid scheidt voor de ondernemers.

Een vraag van de heer Vermeer van BBB. U vroeg me naar de impact van de zero-emissiezones op kermiswagens; net hebben we daar ook al kort over gesproken. In de wet, RVV 1990, zoals de heer Heutink net vermeldde, is opgenomen dat kermis- en circusvrachtwagens altijd recht hebben op een ontheffing, mits zij dertien jaar of jonger zijn. Ik draag de kermis en het circus echt een warm hart toe. Dat kan ik echt vanuit mijn hart toegeven. Ik ben daarom blij dat zij een geharmoniseerde ontheffing kunnen krijgen. Zij moeten deze ontheffing één keer aanvragen bij het centraal loket, en die is vervolgens in heel Nederland geldig.

Een vraag van de heer El Abassi: kunt u helderheid verschaffen over de gevolgen van deze plannen voor verhuizers en klussers die deze busjes nodig hebben? Voor verhuizers geldt dat zij tot 2030 onder een ontheffingsregeling vallen. Dit geldt wanneer het voertuig maximaal twaalf jaar oud is. Voor oudere verhuis- en klusvoertuigen geldt dat deze bedrijven, indien nodig, gebruik kunnen maken van reguliere ontheffingsmogelijkheden. De ondernemer kan deze ontheffing aanvragen bij een centraal loket.

Dat waren de vragen.

De heer **El Abassi** (DENK):

Ik wil 'm toch even iets algemener inschieten. De minister gaf aan dat er verschillende partijen zijn en dat dingen verschillend worden geïnterpreteerd. Als ik kijk naar de coalitie zelf, merk ik dat daar ook geen eensgezindheid in is. Ik probeer dat vandaag toch duidelijk te krijgen. Ik zou de minister het volgende willen vragen. Is het kabinet nou voor of tegen emissiezones? En als ze voor die emissiezones zijn, hoe moet ik dat dan zien en waarom zijn ze daarvoor?

De **voorzitter**:

Het is aan de staatssecretaris. U zei "minister".

Staatssecretaris **Jansen**:

Dat maakt niet uit, voorzitter, maar ik begrijp ... Nee, u heeft gelijk. U heeft honderd procent gelijk. Juist de vragen die hier nu gesteld worden, niet alleen door de heer El Abassi, maar ook door andere Kamerleden, zijn de reden dat we binnen het kabinet voor deze aanpak hebben gekozen. Als het begin 2025

fout gaat, hebben we bij wijze van spreken extra redenen voor uitstel van de boete, tot dat ene jaar dat wij voor ogen hebben. Zo niet, dan kunnen wij naar de ministerraad ten behoeve van een spoed-AMvB. Dat is hoe we daarmee om kunnen gaan.

Wat ik nog interessanter vind, is het volgende. De heer El Abassi had het ook over communicatie en interpretatie. Ik ben zelf vorige week dinsdag in Amsterdam geweest, en ik heb eens gekeken hoe het daar in de praktijk gaat. Nou, dan kom je bij een invalsweg Amsterdam in en dan staat er een matrixbord met "milieuzone gaat in per 01-01-2025". Maar voor ondernemers is het lastig om de informatie te vinden die ze nodig hebben. Een ander voorbeeld. In Den Bosch was een informatieavond voor ondernemers. Die was op een dag dat er geen markt was, dus de marktkooplui waren daarvan niet op de hoogte en dus ook niet aanwezig. Dat zijn de dingen waar we tegenaan lopen. Op het gebied van communicatie kan er dus echt nog wel verbetering plaatsvinden. Dat zijn juist de redenen die wij willen gebruiken om in 2025, als de zones ingaan, te kijken naar hoe we omgaan met de dingen waar we tegenaan lopen.

De basisvraag was of wij voor of tegen het instellen van emissiezones zijn. Volgens mij heeft de Kamer in het verleden heel duidelijk een uitspraak gedaan. Per 1 januari 2025 kunnen gemeenten overgaan tot de instelling van een zero-emissiezone. Wij proberen alleen om die voor de ondernemers zo goed mogelijk te laten landen. Met onze Kamerbrief en met ons voorstel proberen we dat op de juiste manier vorm te geven.

De **voorzitter**:

Ik zie nog een vervolgvraag bij de heer El Abassi.

De heer **El Abassi** (DENK):

Ik had net ook een kort debatje met de heer De Hoop. We kunnen het met elkaar oneens zijn, maar hij heeft er wel een visie op. Hij heeft wel een gedachte; hij wil wat doen. Dat compliment mag de heer De Hoop ook ontvangen. Maar het kabinet? Ik heb geen idee hoe zij in deze wedstrijd zitten. Is het kabinet nou voor of tegen zero-emissiezones? Er zijn genoeg knoppen waar het kabinet aan kan draaien om de CO₂-uitstoot te verminderen. Als ik even kijk naar het kabinet zelf, zie ik met name partijen die in het verleden keihard hebben geschreeuwd tegen zero-emissiezones te zijn, en ik hoor ze nu eigenlijk dezelfde toon aanslaan. Mijn vraag aan het kabinet is: is het tegen, zoals ik hoor uit de geluiden van in ieder geval drie van de vier partijen, of is het voor? En als het kabinet voor is, kan het dan uitleggen waarom? Zit daar een verhaal achter? Wil het de CO₂-uitstoot verminderen?

Staatssecretaris **Jansen**:

Het antwoord is heel simpel: ik kijk naar de passages in het hoofdlijnenakkoord, ik kijk naar de passages in het regeerprogramma, en op grond van die passages is dit de uitwerking waar wij binnen het kabinet draagvlak voor hebben.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Naar aanleiding van de vragen die eerder gesteld zijn over het spoed-AMvB hoorde ik de staatssecretaris dat nadrukkelijk in de beantwoording nog wel als mogelijkheid noemen. En ik moet zeggen dat mijn fractie dat behoorlijk ingewikkeld vindt, want dan hebben we zo meteen die invoering en ga je heel hard ingrijpen in het lokale gezag met een spoed-AMvB; ik denk dat het dan een nog grotere chaos wordt. Ik zou eigenlijk de staatssecretaris willen vragen of hij voor dit compromis staat en dan ook zegt: dit is wat ik ga doen en daar laat ik het bij, en daar ga ik over in gesprek met de gemeenten? En kunt u dan ook hierbij toezeggen: dit is mijn compromis en ik ga dan niet later nog inzetten op een spoed-AMvB? Want ik denk dat je daarmee nog meer chaos creëert. Ik zou het goed vinden als de staatssecretaris dat zwaard van Damocles boven de gemeenten in dit debat wel echt weghaalt. Het zou mij echt zorgen baren als dat niet het geval is.

Staatssecretaris **Jansen**:

Dank voor deze vraag, zeg ik richting de heer De Hoop. Wat wij hebben aangegeven in de Kamerbrief is dat wij met de gemeenten op de juiste manier hieruit proberen te komen, met uitstel, een jaar boetevrij en emissieklasse 6 tot 2029. Dat is wat wij proberen. Op het moment dat een meerderheid van de Tweede Kamer mij oproept om het via een spoed-AMvB te realiseren, neem ik dat mee terug naar de ministerraad, kijk ik of we daar inderdaad draagvlak voor vinden en ga ik daarmee aan de gang. Dat is hoe ik daarmee omga.

De **voorzitter**:

U bent wel door uw interrupties heen.

De heer **Heutink** (PVV):

Dan wil ik hier even vragen aan mijn collega's of ik nog één interruptie mag doen, want dat ...

De **voorzitter**:

Daar gaan we niet aan beginnen. Er komt nog een tweede termijn; die kunt u daarvoor gebruiken. Ik verzoek de minister om door te gaan met zijn verhaal. Staatssecretaris, ga uw gang.

Staatssecretaris **Jansen**:

Dan kom ik bij het kopje Centraal Loket en convenant, voorzitter. Een vraag van de heer Van Dijk van NSC: wanneer wordt het convenant met de extra standaardisatie verwacht? Samen met gemeenten, branchevereniging en belangenorganisaties is er al een conceptconvenant voor de periode tot 2030 opgesteld. Mijn inzet is om in het eerste kwartaal van 2025 samen met deze partijen het convenant te ondertekenen.

Nog een vraag van de heer Van Dijk: zijn het convenant en het Centraal Loket operationeel voordat de gemeenten na zes maanden boetevrij handhaven kunnen overgaan tot handhaving? Ja, het Centraal Loket is al operationeel sinds in juli 2024. Mijn verwachting is dat we het nieuwe convenant in het eerste kwartaal van komend jaar kunnen ondertekenen.

Een vraag van nogmaals de heer Van Dijk: hoe staat het nu eigenlijk met dat Centraal Loket en is het monitoringsysteem ook tijdig in de lucht? Op het Centraal Loket ben ik net ingegaan. En het monitoringsysteem zal tijdig in de lucht zijn. Er worden al veel data verzameld over de ontheffingsaanvragen: wie waarom een aanvraag indient, welk type ontheffing nodig is en hoeveel ontheffingen er worden verstrekt. Ook staat er nog een toezegging aan de Kamer open. Daarom wil ik voor het einde van dit jaar -- nou, we zitten al in december -- per brief een evaluatie van de eerste drie maanden van het Centraal Loket met de Kamer delen. Die kunt u dus spoedig van mij verwachten.

Even kijken ... Nog twee stuks, voorzitter. Of wilt u eerst een interruptie toestaan? Zo nee, dan een vraag van wederom de heer Van Dijk: kan ik meer duidelijkheid geven over de afgesproken bestuurlijke momenten van evaluatie op basis van het dashboard; is dat maandelijks of per kwartaal? Op zeer korte termijn zal ik hierover afspraken maken op bestuurlijk niveau. Ik sta in nauw contact met alle betrokken partijen en vanuit het convenant vindt er wekelijks, maandelijks en op kwartaalbasis structureel overleg plaats op verschillende niveaus.

En de laatste vraag, wederom van de heer Van Dijk: aan welke interventiemogelijkheden denk ik op het moment dat uit de evaluatie blijkt dat ingrijpen noodzakelijk is? Nou, op dit moment gaan we er nog steeds van uit dat ingrijpen niet nodig is, omdat er een kabinetsbeleid ligt waarin alle belangen, voor zover wij kunnen overzien, zijn meegewogen. Mocht bijsturing

daadwerkelijk noodzakelijk zijn, dan ga ik hierover in gesprek met gemeenten en met ondernemers. En ik heb het al eerder gezegd: daarbij liggen voor mij alle opties op tafel.

De **voorzitter**:

Ik kijk naar de commissie. Mevrouw Veltman.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Ik hoorde de staatssecretaris net zeggen: als de Kamer wil dat ik toch naar een spoed-AMvB ga kijken -- daar is een meerderheid voor -- dan neem ik dat mee terug en ga ik daarnaar kijken. Maar dat is toch eigenlijk ook wat de motie zegt, waar al een meerderheid voor is? Kortom, er moet een plan komen om die uitzondering voor die ondernemers te kunnen bieden. Dat zegt de motie, waar een meerderheid voor is, dus ik begrijp niet zo goed wat er nog meer nodig is voor de staatssecretaris, want die opdracht heeft hij inmiddels.

Staatssecretaris **Jansen**:

Dat is een goede vraag van mevrouw Veltman. Wij hebben de motie geïnterpreteerd zoals wij dat hebben gecommuniceerd in de kabinetsbrief. Binnen de ministerraad is hier draagvlak voor. Voor een verdergaande maatregel is geen draagvlak op dit moment.

Voorzitter. Ik heb inmiddels ook het antwoord op de vraag van de heer El Abassi gekregen.

De **voorzitter**:

Dan doen we die er gelijk achteraan.

Staatssecretaris **Jansen**:

Ga ik ondernemers compenseren die al hebben geïnvesteerd, is de vraag. Daar zie ik geen aanleiding toe. Het kabinetsbeleid gaat niet over afstel maar over een boetevrije periode van één jaar. Investeren in de zero-emissiebusjes doen ondernemers om verschillende redenen, bijvoorbeeld omdat het goedkoper is op de lange termijn of vanwege de duurzaamheid. Het is dus geen desinvestering.

De **voorzitter**:

Helder. Ik kijk even of er nog vragen zijn. Nee? Dan kunt u gewoon vervolgen.

Staatssecretaris **Jansen**:

Ik heb eigenlijk nog één punt, voorzitter, onder de noemer specials. Dat was de vraag van mevrouw Veltman, of eigenlijk niet zozeer een vraag maar meer een opmerking die langskwam in een interruptie. Zij zegt dat het veel administratieve lasten oplevert om een ontheffing vanwege bedrijfseconomische omstandigheden te krijgen. Dat klopt. Er worden verschillende voorwaarden gesteld aan het aanvragen van een ontheffing. De voorwaarden zijn opgesteld om een beeld te kunnen krijgen van de onderbouwing van een aanvraag en om fraude te voorkomen. Dit vraagt een eenmalige tijdsinvestering, waarna er voor een langere tijd een geldende ontheffing verkregen kan worden. In mijn Kamerbrief van 20 november geef ik mijn intentie weer dat deze ontheffing voor alle steden moet gelden als deze eenmaal is toegekend. Het is dus een eenmalige investering en het zijn ingewikkelde vragen, maar het geldt wel voor alle steden waar de zero-emissiezone op dat moment actueel is.

De **voorzitter**:

Ik zie nog één interruptie van de heer El Abassi.

De heer **El Abassi** (DENK):

Als de staatssecretaris klaar is met spreken, dan heb ik nog wel een vraag. Ik heb de staatssecretaris terecht horen spreken over harmonisatie en standaardisatie. Ik zie dat probleem wel, omdat de zero-emissiezones nu bij alle gemeentes liggen, meer dan 300 verspreid over het hele land. Ik zou de staatssecretaris willen vragen en eigenlijk ook met hem mee willen denken over hoe we vanuit hier ervoor kunnen zorgen dat het gestandaardiseerd, geharmoniseerd wordt, bijvoorbeeld door een artikel toe te voegen aan de Wegenverkeerswet. Hoe kijkt de staatssecretaris daartegen aan, zodat we met een goeie, concrete eis komen waardoor alles duidelijk is, ook voor de gemeentes, voor nu en in de toekomst?

Staatssecretaris **Jansen**:

Natuurlijk staan wij als kabinet altijd open voor goede suggesties, dus ook voor die van de heer El Abassi. Ik roep alleen wel in herinnering dat het traject dat ik noemde voor bijvoorbeeld de spoed-AMvB 13 tot 63 weken duurt. Als we dit via een gewone AMvB zouden doen, zou het zomaar twee

jaar kunnen duren. Dus ik vind de suggestie prima, maar ik moet wel waarschuwen voor de termijnen die daarmee gemoeid zijn.

De **voorzitter**:

De heer El Abassi, uw laatste interruptie inderdaad.

De heer **El Abassi** (DENK):

Voorzitter, dat had ik door. Beter laat dan nooit zou ik richting de staatssecretaris willen aangeven. En ik zie ook een en-en-optie. We kunnen ervoor zorgen dat we in gesprek blijven met de gemeenten en tegelijkertijd een AMvB inzetten en aan een wetgevingswijziging werken. Ik zou de staatssecretaris daar richting de stemming van morgen best bij willen helpen met een amendement en wellicht in het tweeminutendebat met de moties die deze kant op zullen komen. Maar ik zou de staatssecretaris ook willen vragen om daar vooral met de coalitiepartners over te praten en om daar eensgezindheid in te tonen. Dat zou helpen, denk ik.

Staatssecretaris **Jansen**:

Juist dit is ook onderdeel van het gesprek dat we iedere keer met de gemeenten hebben. U zult immers ook wel begrijpen dat een spoed-AMvB bij de gemeente niet altijd als even prettig wordt ervaren. Dus wij proberen juist iedere keer in overleg op de juiste punten overeenstemming te bereiken. Daar is onder andere het convenant voor. Dat is juist bedoeld om te kijken of we voor bepaalde uitzonderingen verdergaande harmonisatie en standaardisatie kunnen bewerkstelligen. Een spoed-AMvB heb ik zelf ooit een "zeer lomp middel" genoemd, maar het is wel effectief. Zo wordt het ook wel ervaren, dus dat maakt de discussie af en toe wat lastig.

De **voorzitter**:

Mevrouw Veltman, u was iets eerder dan uw collega.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Even een vraag om wat te preciseren: daarnet hoorde ik de staatssecretaris zeggen dat een ontheffing vanwege bedrijfseconomische omstandigheden niet per gemeente maar landelijk in één keer aangevraagd zou moeten worden. Dat is in ieder geval het minste wat we zouden kunnen doen. Wel vraag ik me af waarvoor we hier nou eigenlijk zitten. Dat is omdat wij zien dat die ondernemers nu met hun handen in het haar zitten. Ze weten niet hoe ze

verder moeten, omdat ze niet aan de eisen kunnen voldoen. Ik moet zeggen dat het me heel erg tegen de borst stuit hoe in deze Kamer soms gesproken wordt over deze ondernemers. Kijk naar het gemak waarmee, in dit geval dan, gezegd wordt: ach, het hoeft maar één keer. De vraag is overigens of het volgend jaar dan weer één keer moet. Maar het is nogal wat waar je voor moet staan. Je moet ook nog eens een accountant inhuren om dat voor je te regelen. Mijn vraag die hieruit voortvloeit, is dus eigenlijk: is de staatssecretaris met de ondernemers, die dit zo lastig vinden, gaan praten? Is hij die winkelcentra, stadscentra en winkelstraten ingelopen om precies over dit probleem te praten, zodat helder is waar het probleem zit en wat er van ze verwacht wordt, en helder is dat deze ondernemers dat gewoon niet trekken?

Staatssecretaris **Jansen**:

Dat is een goede vraag van mevrouw Veltman. Ambtelijk is er ook via de koepels contact hierover geweest. Ook met de gemeenten hebben we hierover gesproken, juist om te kijken in hoeverre je dingen kunt versimpelen. Natuurlijk is het onwenselijk dat het heel veel tijd kost en dat er om lastige informatie wordt gevraagd. Het hoeft gelukkig maar één keer, en dat bedoel ik zeker niet bagatelliserend. Want hoe simpeler en makkelijker, hoe beter. Maar de situatie is wel zoals die is, en ook binnen de afspraken met de gemeenten in het convenant proberen we ook dit soort dingen mee te nemen. Maar daarvoor moeten we er uiteindelijk met elkaar wel overeenstemming over bereiken. Wij hebben gemeend dat het goed is om dit landelijk op die manier vorm te geven, maar het is iedere keer weer een kwestie van onderhandelen met elkaar.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Onderhandelen is wat Nieuw Sociaal Contract betreft geen dictaat dat je drie weken van tevoren aan gemeenten oplegt met een spoed-AMvB, die we ook nog in de Kamer zorgvuldig moeten behandelen, wat dus 13 tot -- hoeveel weken was het? -- maar liefst 63 zou kunnen duren. Dat geeft onduidelijkheid, waar niemand mee geholpen is. Ik ben er niet van overtuigd dat een meerderheid van deze Kamer daarvoor is, even los van het feit wat we dan gaan regelen in die spoed-AMvB, want dat is mij in dit debat niet helder geworden. Maar misschien zou de staatssecretaris nog even kunnen duiden wat het gaat betekenen als hij wél die opdracht zou krijgen en er een meerderheid in het kabinet is om die route op te gaan? Wat betekent dat voor gemeenten? Wat voor reactie kunnen we dan verwachten? Gaan ze daar überhaupt meewerken aan de uitvoering? Op 1 januari gaan ze toch gewoon verder met de invoering, dus mijn gevoel is dat er vooral meer bestuurlijke chaos ontstaat, als we die route op zouden gaan. Zou de staatssecretaris dat nog een keer kunnen toelichten?

Staatssecretaris **Jansen**:

Volgens mij heb ik daar al het een en ander over gezegd. Het kan betekenen dat er daardoor meer chaos ontstaat, omdat er minder harmonisatie, minder standaardisatie is. Daarnaast werd het in de discussie met de gemeenten -- want het is wel met de gemeenten besproken -- wel ervaren als: u zet een vrij zwaar middel in, waardoor wij het gevoel hebben dat u niet serieus onze inzet waardeert. Die discussie hebben we met elkaar gevoerd, nogmaals, in een hele goede sfeer. Alleen, voor mij was het een soort paardenmiddel, als dus blijkt dat een aantal ondernemers tussen wal en schip terecht gaat komen. Maar we proberen iedere keer -- dat is nog steeds het standpunt van het kabinet -- met alle betrokkenen, brancheorganisaties, gemeenten, individuele ondernemers juist te voorkomen dat mensen tussen wal en schip belanden. Dat is het gesprek dat we aan de lopende band met elkaar voeren. We zijn er nog niet uit met elkaar. Dat kan ik blijven herhalen, maar de intentie van het kabinet is: een jaar boetevrij en vier jaar uitstel voor mensen met emissieklasse 6. Ik ben het wel met mevrouw Veltman eens -- en daarom zeg ik ook dat het niet denigrerend bedoeld is -- dat we het hebben over 5% tot 15% van de ondernemers. Dat betekent dat we het uiteindelijk -- we gaan even uit van het negatieve -- voor 85% wel goed in beeld hebben. Maar dat jaar boetevrij is juist bedoeld om ook de resterende 15% die tussen wal en schip zou kunnen belanden, op een goede manier van dienst te kunnen zijn.

De **voorzitter**:

De heer Van Dijk, aanvullend.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Dank voor deze toelichting van de staatssecretaris en voor de eerder gedane toezegging om die marktkooplui toch nog eens verder mee te nemen, dus om ook standaardisatie mogelijk te maken voor degenen met voertuigen van dertien jaar en ouder. Want het doel is toch ook om dat binnen dat halfjaar geregeld te krijgen, sterker nog, om dat mee te nemen in het convenant dat al in Q1 van '25 gesloten zou worden. Dat zou mijn vraag zijn ter verduidelijking. Er wordt dus ook voor marktkooplui gewerkt aan verdere standaardisatie. Wordt dat dan al meegenomen in het convenant dat nu in Q1 wordt opgesteld?

Staatssecretaris **Jansen**:

Dat is inderdaad een van de groepen die we in het convenant willen meenemen. Overigens, even om scherp te zijn: bij die dertien jaar ging het over kermisexploitanten. Daar gingen die dertien jaar over.

De **voorzitter**:

Dan wil ik de staatssecretaris bedanken voor zijn beantwoording tot zover. We gaan naar de tweede termijn van de Tweede Kamer. De heer Bamenga ziet af van een tweede termijn. Ik wil iedereen 1 minuut 20 geven. Het mag sneller. Ik kijk ook even naar de klok. We hebben tot 18.30 uur. Het woord is aan mevrouw Veltman.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Voorzitter. Ik ben teleurgesteld. Ik ben ook verbaasd over ... Ik heb een beetje het gevoel alsof ... We zitten hier onder meer omdat we de taak hebben om te bekijken of beleid dat we in uitvoering zien gaan, goed gaat en waar het dan aan schort, en om te kunnen bijsturen als het niet goed gaat. Daarvoor zitten we hier. Daarvoor was de motie ingediend. Als ik dit allemaal hoor, dan ben ik niet gerustgesteld. Laat ik dat maar vooropstellen. Om die reden zal ik ook een tweeminutendebat aanvragen.

De **voorzitter**:

De heer De Hoop, een interruptie?

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Hebben we twee interrupties of één? Twee. Dank. Betekent dat dan dat mevrouw Veltman de staatssecretaris hierbij oproept, en daar dan in het tweeminutendebat een motie voor zal indienen, om dat spoed-AMvB-proces in te leiden? Is dat wat we kunnen verwachten?

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Nou, ik denk daar nog even over na. Wat ik belangrijk vind, is dat er garanties komen, en die heb ik niet gehoord. Ondertussen hoor ik dat er ambtelijk via de branches en met gemeenten is gesproken over die ondernemer waar we het nu over hebben. Ik mis echt de link met de praktijk. Daar wil ik garanties voor. Ik denk nog na. Ik overweeg nog in welke vorm en welke motie ik dat zal doen.

De **voorzitter**:

Tweede en laatste interruptie.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Dat is prima. Dan concludeer ik dat er twee mogelijkheden zijn. Óf de VVD dient een motie in voor een spoed-AMvB, want er is geen andere mogelijke route om in die gemeentelijke bevoegdheid in te grijpen. Daarmee geeft u de staatssecretaris de opdracht om dat te doen. Óf u trekt uw keutel in. Als de staatssecretaris niet doet wat u wil als u die motie indient, dan moet u met zulke grote woorden eigenlijk ook een motie van afkeuring indienen. Dus ik wil graag van de VVD horen: hoe stevig is dit dan? Want als u zo hard het debat in gaat en zegt dat die motie niet wordt uitgevoerd en dat u meer wilt en teleurgesteld bent, dan moet u die route ook hard bewandelen. Dus ik ben benieuwd: waar staat de VVD? Durft u dan nu ook kleur te bekennen over wat de route wordt?

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Vooropgesteld, ik moet helemaal niets. Dat past ook erg goed bij de partij die wij zijn, de VVD. Ik moet helemaal niets en ik ben al helemaal niet bereid om hier mee te doen aan een politiek spel. U heeft het over de consequenties en dat soort zaken. Ik heb het over de inhoud. Laat mij mijn afweging maken. Ik ben niet gerustgesteld. Ik wil graag garanties en daar zal ik moties over indienen.

De heer **El Abassi** (DENK):

Ik hoor de VVD het hebben over garanties voor ondernemers. Geldt dat ook voor garanties ten aanzien van personenauto's? Want we zien dat steeds meer gemeentes ook daartoe willen overgaan.

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Zeker. De heer El Abassi is volgens mij net iets later in het debat gekomen, want ik heb helemaal bij aanvang van mijn inbreng aangegeven dat ik het heel prettig vind dat deze staatssecretaris zich ferm heeft uitgesproken tegen het toestaan van het verbod op personenauto's in zero-emissiezones. Want ik moet er niet aan denken.

De **voorzitter**:

Tweede en laatste interruptie.

De heer **El Abassi** (DENK):

Dat had ik wel gehoord, alleen, we hebben het over garanties. Die garanties zijn er niet. Gemeentes gaan hierover, zoals de staatssecretaris ook heeft aangegeven, dus het kan zomaar zijn dat deze gemeentes straks besluiten om dit wel te doen. Volgens mij kunnen wij hier in de Kamer ervoor zorgen dat we dat weghalen bij de gemeentes en dat wij die bevoegdheid hebben. Daarom vraag ik de VVD, die garanties heel belangrijk vindt: hoe kunnen we garanderen dat de gemeentes dit niet doen? Staat de VVD aan onze zijde als we daar straks een amendement over indienen?

Mevrouw **Veltman** (VVD):

Ik heb begrepen dat daar een wetswijziging voor nodig is. Daarvoor zitten wij in de Kamer. Die moet eerst door onze handen gaan. Dat zal niet zo gemakkelijk gebeuren.

De **voorzitter**:

Helder. De tweede termijn van de heer Heutink.

De heer **Heutink** (PVV):

Voorzitter. Ik begrijp echt niet wie of wat de staatssecretaris tegenhoudt om al die ondernemers te behoeden voor de ondergang en hun faillissement. We verwachten écht een beter voorstel van de staatssecretaris. Met alle respect, meneer de staatssecretaris, maar het lijkt er echt niet op. Dat geldt ook voor de beantwoording. We kunnen écht niet verkroppen dat al die ondernemers straks kopje-onder gaan omdat de staatssecretaris star vast blijft houden aan dit magere plan. Het is, net als wat de VVD zei, écht teleurstellend dat de staatssecretaris geen millimeter beweegt naar een meerderheid -- nogmaals, een meerderheid! -- van deze Kamer. We hadden écht meer verwacht vandaag. We zullen de uitkomsten van dit debat dan ook mee terugnemen naar de fractie om te kijken wat er nodig is om uitstel tot 2029 alsnog te realiseren.

Tot slot. Even voor de duidelijkheid: deze staatssecretaris heeft geen nieuwe motie of nieuwe opdracht nodig om met een route te komen die voldoet aan de motie om voor ondernemers tot 2029 uitstel te regelen. Hij heeft die meerderheid namelijk al. Hij heeft draagvlak vanuit de Kamer en dus ook vanuit een meerderheid van het land om dit te realiseren.

De **voorzitter**:

De tweede termijn van de heer Vermeer.

De heer **Vermeer** (BBB):

Dank u wel, voorzitter. Ik wil de staatssecretaris en zijn medewerkers bedanken voor de antwoorden die we hebben gekregen, ook al ben ik daar niet blij mee. Maar het zijn in ieder geval duidelijke antwoorden. We zullen heroverwegen of we de motie die we bij de begroting van EZ ingediend hebben, nog een keer gaan indienen.

Verder is het zo dat er in maart 2026 gemeenteraadsverkiezingen zijn. BBB gaat hier voor de eerste keer aan meedoen. Ik vrees dat we er nu niet uit gaan komen, en dat dat dus blijkbaar in de gemeentes moet gebeuren. Burgers en ondernemers kunnen straks dus kiezen voor blijvende chaos of voor het op dat moment oplossen van de veroorzaakte chaos door zero-emissiezones. Daarvoor kunt u zich op onze website nog aanmelden.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

De heer De Hoop.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter. De laatste twee zinnen van de heer Vermeer zeggen natuurlijk genoeg. Met alle respect, dit debat is eigenlijk een campagneaftrap geweest voor twee -- inmiddels zijn het er misschien wel drie -- populistische partijen in het kabinet. Zij hebben dit debat aangegrepen om te doen alsof ze dit even gaan regelen, dus dat de zero-emissiezones niet ingevoerd gaan worden, terwijl dat gewoon een gemeentelijke bevoegdheid is. Ik denk dat de VVD die motie voor een spoed-AMvB niet gaat indienen. Ik denk dat ze nogmaals een oproep daarvoor gaan doen, maar ik denk niet dat ze het aandurven om het mes zo bij de staatssecretaris op de keel te zetten.

Ik denk ook dat de staatssecretaris zich zou moeten bezinnen en als volgt zou moeten nadenken. "Ik ben zelf staatssecretaris. Ik heb die motie zo geïnterpreteerd, namelijk voor een jaar. Daar heb ik de gemeentes nog niet eens in meegekregen." Volgens mij moet je dan als bestuurder tegen de coalitie zeggen: "Dit is wat ik heb kunnen doen. Meer ga ik ook niet doen, want dan zet ik alle relaties met de gemeentes op het spel." Ik mag hopen dat de staatssecretaris dit meeneemt in zijn overweging. Ik hoop dat er snel

duidelijkheid komt. Dat vind ik namelijk niet alleen belangrijk. Dat vinden de mensen belangrijk. Het rapport van Berenschot is er ook heel helder in dat dit juist belangrijk is bij de invoering van zo'n groot politiek dossier.

De heer **Vermeer** (BBB):

Ik wil even een persoonlijk feit maken. We zijn dit debat namelijk niet ingegaan met het doel om campagne te voeren voor de gemeenteraadsverkiezingen. Maar de afdrank en de reactie van het kabinet zijn gewoon heel duidelijk: daar moet de oplossing gezocht worden. Daar kan de heer De Hoop een andere conclusie uit trekken. Maar ik vind dit niet terecht. Ik vind dat hij daarmee ook geen recht doet aan de inhoudelijke inbreng die wij hier gedaan hebben. Die hebben wij ook al in eerdere debatten gedaan. Die zou hij wat mij betreft ook serieus moeten nemen.

De heer **De Hoop** (GroenLinks-PvdA):

Ik neem echt elke inhoudelijke bijdrage serieus. Maar ik neem ook de verhoudingen tussen de gemeenten en het Rijk heel serieus. Dit is gewoon een gemeentelijke bevoegdheid. Ik hoop toch dat het kabinet en de coalitie die verhoudingen respecteren. De laatste zin van de inbreng van de heer Vermeer was grappend -- dat begrijp ik -- maar tegelijkertijd vind ik ook wel dat dit een beetje de start van de campagne is tegen de zogenaamde "linkse colleges", die van alles en nog wat willen. Jongens, kom op! We moeten de bestuurlijke verhoudingen tussen de gemeenten en het kabinet serieus nemen. Ik vond de brief van de VNG aan de staatssecretaris ook vrij hard. Ik hoop dus ook dat hij dit meeneemt in zijn afweging.

De **voorzitter**:

De heer Dekker, voor zijn tweede termijn.

De heer **Dekker** (FVD):

Voorzitter. Heel teleurstellend. Ik vind zero-emissiezones een ramp. Ieder uitstel is dus mooi meegenomen, maar eigenlijk zou ik het liefst afstel zien. Ik stel vast dat de staatssecretaris helemaal vastzit tussen allerlei compromissen en allerlei betrokken partijen. Zelfs binnen het kabinet is er een haalbaarheidsoverweging of men het wel of niet wil goedkeuren. Bestuurlijke duidelijkheid moet er zijn. Harmonisatie is belangrijk. Dat zijn allemaal bestuurlijke overwegingen, terwijl ik denk: uiteindelijk zijn ondernemers in groten getale de dupe. Ik ben geneigd om wat bestuurlijke chaos te accepteren als we die mensen enigszins uit de wind kunnen houden. Ik ben dus heel teleurgesteld dat dit zo verloopt. Ik hoop -- in die zin geef ik

de heer De Hoop ook gelijk -- dat de krachtige woorden die hier gesproken worden door de coalitiepartijen ook waargemaakt worden in het uiteindelijke debat.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

De heer Van Dijk.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Dank, voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor zijn zorgvuldige beantwoording en voor de middenweg die hij toch heeft proberen te vinden. Dat gaat inderdaad met pijn; daar gaf hij een duidelijke toelichting op. Maar ik heb namens NSC ook wel een beetje pijn door hoe we dit doen met elkaar. We zijn de partij van met elkaar beleid maken, met gemeenten, met medeoverheden en met organisaties, van de boel bij elkaar houden en samen tot oplossingen komen. Dat moeten we proberen. Ik zie de staatssecretaris daarmee worstelen, maar hij doet wel een poging. Daar wil ik echt een compliment voor maken.

Ik zie ook dat hij een poging doet om wel degelijk recht te doen aan de aangenomen motie-Veltman. Daar hebben wij heel veel waardering voor. Ik ben ook heel blij met de extra toezegging die ik vandaag heb gehoord in onze richting, namelijk om nog een poging te doen tot verdere standaardisatie voor de marktkooplui. Ik reken er ook op dat dat gaat lukken, want die groep zit ook echt in de knel. Er is dan wat ons betreft duidelijkheid. Ik doe ook een oproep aan alle betrokkenen om die duidelijkheid te geven en niet te zorgen voor verdere onduidelijkheid en bestuurlijke chaos, zodat we vooruit kunnen, ook met deze zero-emissiezones, en we ook recht doen aan de gemeentelijke autonomie.

Dank u wel.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik hoor NSC een heel lijstje met partners opnoemen, met gemeenten en belangenverenigingen. Maar ik mis daarin natuurlijk de kleine ondernemer en de ondernemers die volgend jaar in de problemen gaan komen. Mijn vraag is als volgt. Iedereen weet dat al die ondernemers in de problemen gaan komen. We hebben het over duizenden ondernemers. NSC wil nu geen millimeter bewegen om hier een oplossing te zoeken zodat al die ondernemers niet kopje-onder gaan. Moeten al die ondernemers kopje-onder gaan om NSC zover te krijgen om zij aan zij te staan met de PVV en alle

andere partijen die in meerderheid hebben gezegd wel serieus te willen kijken naar uitstel voor al die ondernemers?

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Dit dossier loopt al een tijdje. We spreken hier ook vaker over. Inmiddels is het volgens mij de derde of vierde keer. We hebben vanuit Nieuw Sociaal Contract ook steeds gewezen op ondernemers die in de problemen komen. We hebben tijdens een rondetafel gesproken met een marktkoopvrouw die daar ook over vertelde. Ik heb ook het voorbeeld genoemd dat we daar oog voor moeten hebben en dat het niet zo kan zijn dat je een aanvraag doet in gemeente A en dat je daar wel naar binnen kan met je oude wagen, maar in gemeente B niet. Ik ben dus ook heel blij -- dat heeft dit debat vandaag dan wel opgeleverd -- dat daar ook standaardisatie voor gaat komen. Dat gaat duidelijkheid geven. Maar er zijn ook heel veel ondernemers, ook kleine ondernemers, die wél geïnvesteerd hebben. Die hebben we ook allemaal gezien in de media. Die zitten nu toch te kijken met een gevoel van: wat is er nou aan de hand in Den Haag? Daar willen we ook recht aan doen. Nogmaals, het is een compromis. Het is wikken en wegen. Wij zijn blij met de koers die nu is uitgezet. Daarin is recht gedaan. Laten we nu ook met elkaar de stap vooruitzetten om dit op deze manier te gaan doen.

De **voorzitter**:

De heer Heutink met een vervolgvraag. Daarna de heer Vermeer.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik wil het dus even snel concretiseren. NSC vindt het dus blijkbaar prima dat al die ondernemers die dit niet gaan meemaken, kopje-onder gaan, met als argument dat we dan recht doen aan ondernemers die hier al in geïnvesteerd hebben. Dat is toch de juiste conclusie, vraag ik aan NSC.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Dat is het niet. De juiste conclusie is dat er tien jaar is gewerkt aan de invoering van zero-emissiezones, met tal van ondernemers, organisaties en gemeenten. Uiteindelijk ligt er een voorstel waar we nu, een paar weken voor invoering, voorstaan. Het is dan heel logisch en goed dat je kijkt of er nog partijen in de knel komen -- ik heb die categorie genoemd -- en dat je alsnog probeert die standaardisatie vorm te geven. Daarvoor ga je ook de komende maanden benutten. Dat is heel verstandig beleid, maar je moet ook duidelijk zijn. Die duidelijkheid willen we na die tien jaar geven. Daar roepen we die 41 organisaties ook toe op. Het gaat om ondernemersorganisaties -- ik noem het

nog een keer -- en gemeenten. Dan is het toch heel gek als wij hier te elfder ure gaan zeggen: u heeft het allemaal verkeerd gezien; het moet allemaal anders? Dat moeten we dus niet doen.

De heer **Vermeer** (BBB):

Net als de heer Van Dijk van NSC vinden ook wij een goede relatie met gemeentes belangrijk. Ik heb zes jaar in de gemeenteraad gezeten en me gruwelijk geërgerd als de landelijke overheid zich met dingen ging bemoeien die eigenlijk bij de gemeenteraad hoorden. Maar heeft de heer Van Dijk bij zijn hele betoog ook over het volgende nagedacht? Als er straks loodgieters, warmtepompmonteurs of whatever de stad niet meer in gaan of in kunnen, dan hebben niet alleen ondernemers of stadsbestuurders problemen met chaos. Dat zullen vooral honderdduizenden burgers zijn. Zij krijgen straks met forse tariefverhogingen en/of een gebrek aan service te maken.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Ja. Daarom is er dus tien jaar gesproken met allerlei partijen en zijn er allerlei ontheffingen gemaakt. Die gaan over bedrijfseconomische aspecten. Daar kan een beroep op worden gedaan. We gaan ervan uit dat dat geslaagd is en dat, in die zin, niet al die ondernemers in problemen hoeven te komen. Er is duidelijkheid over gegeven. Als we de komende maanden nog situaties tegenkomen waarin dat wel geldt, dan is er -- dat heeft de staatssecretaris volgens mij aangegeven -- ruimte om daarnaar te kijken. Daarom wordt er geëvalueerd en worden er afspraken gemaakt. De BBB vindt NSC aan haar zijde om daarnaar te blijven kijken. Daarom ben ik ook opgekomen voor de marktkooplui; dat zal ik blijven doen.

De **voorzitter**:

De heer El Abassi voor zijn tweede termijn. Ik zie enige twijfel.

De heer **El Abassi** (DENK):

Voorzitter, ik heb toch nog een vraag. Ik hoor de heer Olger van Dijk in zijn laatste zin aangeven dat hij opkomt voor de marktkooplui. Ik zou hem willen vragen op welke manier hij deze ondernemers helpt.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Dank voor de vraag. Ik licht het graag nog een keer toe. Nu er geen standaardisatie is, geldt dat een marktkoopman of -vrouw, die vaak een klein

bedrijf heeft, apart een aanvraag moet doen in gemeente A en gemeente B. Op het moment dat we gaan standaardiseren, kan het dus in één keer landelijk worden aangevraagd. Dat lijkt me heel duidelijk helpen. Maar het geeft deze marktcooplui ook een gelijk beeld. Dat lijkt me echt een vooruitgang.

De voorzitter:

U bent door uw interrupties heen, meneer Vermeer. Ziet de heer El Abassi af van zijn tweede termijn? O, niet? Dan mag u beginnen aan uw tweede termijn.

De heer El Abassi (DENK):

Wel, maar misschien toch niet, voorzitter. Ik wil namelijk alleen het volgende kort aangeven. Ik kan hele krachtige woorden gebruiken. Die zijn hier al gebruikt. Ik kan er alleen ook voor kiezen om die woorden hier nu niet te gebruiken en ze om te zetten in daden, namelijk in moties en amendementen. Dat ben ik ook van plan. Ik ben benieuwd of de partijen die vandaag hele krachtige woorden hebben geuit, die ook kunnen omzetten in moties en amendementen. Wij dienen die straks in.

Dat was alles, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Wij constateren hier dat er geen extra vragen zijn gesteld. Als ik die conclusie goed heb, kijk ik even naar de staatssecretaris of hij nog een korte reactie heeft.

Staatssecretaris Jansen:

Ik heb geen vragen gehoord. Ik heb natuurlijk wel de discussie in allebei de termijnen tot mij genomen. Wij kijken waar wij nog stappen kunnen zetten. Maar nogmaals -- ik herhaal me hier misschien mee -- het voorstel dat wij hebben gedaan voor de uitwerking van de motie van mevrouw Veltman doet recht aan de situatie zoals die is. Het doet recht aan iedereen en probeert zo veel mogelijk zekerheid te bieden aan de ondernemers. Het jaar boetevrij is juist bedoeld om alle kinderziektes waar we tegenaan kunnen lopen, te kunnen ondervangen. Dat is hoe we met de gemeenten het gesprek aangaan. Zij zitten op zes maanden; wij willen er twaalf. Dat is onderdeel van de discussie. De insteek is om zo veel mogelijk zaken te standaardiseren, te harmoniseren en te verwerken in een convenant.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Ter afronding. Er zijn twee toezeggingen gedaan.

- Deze week nog wordt de Kamer geïnformeerd over het percentage ondernemers die worden geraakt door de invoering van de zero-emissiezones. Die was in reactie op een vraag van de heer Vermeer.
- De Kamer ontvangt spoedig een evaluatie van de eerste drie maanden van het Centraal Loket.

Staatssecretaris **Jansen**:

Dat zou gebeuren voor het eind van deze maand, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dan zetten we dat erbij. Mevrouw Veltman van de VVD heeft een tweeminutendebat aangevraagd over dit onderwerp. Ik zie nog een vinger bij de heer Van Dijk.

De heer **Olger van Dijk** (NSC):

Ik had een toezegging gehoord over de standaardisatie voor de marktkooplui. Dat lijkt me toch heel relevant. Dat werd meegenomen in het convenant in Q1.

Staatssecretaris **Jansen**:

Klopt. Dat heb ik inderdaad gezegd. Dat nemen we mee in het convenant.

De **voorzitter**:

Gaat u daar een brief over sturen?

Staatssecretaris **Jansen**:

We komen daarop terug op het moment dat het convenant getekend is. Het is onze inzet bij het convenant. Laat ik het zo zeggen: ik zeg toe dat ik de Kamer informeer op het moment dat dat geregeld is in een convenant. Laat ik het dan zo opschrijven.

De **voorzitter**:

Dan is dit de derde toezegging, waarvan akte. Ik wil jullie allen bedanken voor de beraadslaging. Een fijne dag nog.

Sluiting 18.38 uur.